BARBAROS

İskender Fahrettin Sertelli

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1685
EDEBÎ ESERLER: 872

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49249

ISBN: 978-625-408-103-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Son Okuma: Cihan Özkan

Tashih: Sümeyye Özdemir

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ. SAN. VE TİC. A.Ş
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.
Güven İş Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul
Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İskender Fahrettin Sertelli: 1892 senesinde İstanbul'da doğmuş, 1943 senesinde yakalandığı tifüs hastalığından kurtulamayarak vefat etmiştir. Kabristanı Feriköy Aile Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

Sertelli polisiye yazarı olarak Harf Devrimi öncesi onparalık öyküler çerçevesinde değerlendirilen üç seriye imza atmıştır. Bunlardan ilki 1927 yılında, *Bir Türk Polisinin Amerika'da Sergüzeştleri* başlığıyla yayımlanan ve on beş kitaptan oluşan dizidir. 1928 yılında ise on iki kitaptan meydana gelen *İstanbul'un Arsène Lupini Elegeçmez Kadri* yayımlanır. Behlül-i Dânâ imzasıyla kaleme aldığı bir diğer eser *Şeytan Hadiye'nin Londra'daki Sergüzeştleri* isimli onparalık polisiye serisidir. Bunların dışında Erol Üyepazarcı, İskender Fahrettin'in *Türkiye'nin Sherlock Holmes'ü Yıldırım Said'in Sergüzeştleri* isimli on iki kitaplık bir polisiye serisinin daha Maarif ve Şark Kitaphanelerinin Mart 1928 tarihli kataloğunda yayımlanacağına dair bir bilgi ile yer aldığını ancak sahaflarda ve kütüphanelerde yapmış olduğu araştırmalarda bu seriden herhangi bir kitaba rastlamadığını ve yine bu kitapların Seyfettin Özege kataloğunda da bulunmadığını belirtmektedir.

İskender Fahrettin'in Harf Devrimi sonrası kaleme aldığı yüze yakın basılı kitabı, gazete ve dergilerde seksen civarında tefrika eseri bulunmaktadır. Ayrıca *Çocuk Duygusu* ve *Tarihten Sesler* gibi iki derginin de yayımcılığını yapmıştır. Çok çeşitli türlerde birçok esere imza atmış olmasına rağmen, İskender Fahrettin Sertelli adına edebiyat tarihlerinde ve edebiyatçı ansiklopedilerinde pek rastlanmamaktadır. Bununla birlikte; kurucusu ve yazarı olduğu *Tarihten Sesler* dergisinde, ölümünden sonra Prof. Dr. Yavuz Abadan tarafından kaleme alınan anma yazısından, onun kişiliği ve yazar kimliği ile ilgili pek çok şey öğrenilmektedir. Çok çalışkan ve üretken bir yazar olan Sertelli, kalemi ile geçinen gerçek anlamda bir fikir işçisi ve yazı kahramanıdır. Ölünceye kadar gazetecilik mesleğine büyük bir sadakatle bağlı kalmış, döneminin neredeyse bütün gazetelerinde (*Vakit, Akşam, İkdam* gibi) yazılar yazmış, eserlerini tefrika etmiştir. Sistemli bir şekilde çalışan, çok okuyan ve çok yazan İskender Fahrettin'in hayatta tek amacı, yazıları ile geniş halk kitlelerine yararlı olmak, halk tarafından sevilmek ve tutulmak olmuştur.

Tarihî roman çerçevesinde Osmanlı tarihi ile ilgili *Deliler Saltanatı*, *Abdülhamid ve Afrodit*, *Telli Haseki* adlı romanları dışında,

İstanbul'u Nasıl Aldık?, *Türk Akıncıları*, *Lale Devri* ve *Esir Pazarları* ismiyle popüler tarih kitapları da bulunmaktadır. Dönemin Türk tarih tezi ile ilgili kaleme aldığı *Güneşin Oğlu*, *Cengiz'in Oğlu*, *Sümer Kızı* ise diğer eserlerinden bazılarıdır. Amerikan, Hint, Japon, İspanyol ve Çin edebiyatlarından örnekler sunduğu yardımcı kitapları ile Türkçe sözlüğü, *Cenup Kutbunun Keşfi*, *Hansen'in Devri Âlem Seyahati* gibi macera kitapları ve *Fizyonomi* başlıklı bir de ilmisima eseri bulunmaktadır.

Behlül-i Dânâ müstearının yanı sıra İshak Ferdi, Celal Cengiz takma isimlerini de kullandığı bilinmektedir.

BAŞLANGIÇ

BARBAROS kimdir?

Fatih Sultan Mehmet M. 1462'de Eflâk Seferi'nden döndüğü zaman, İstanbul'a gelmeden Midilli'nin fethine karar vermişti. Türk ordusu Gelibolu'ya gelince, Açeovalı Yakup Bey isminde bir genç sipahi de Gelibolu'dan orduya karışarak Midilli'ye gitmişti. Türk ordusu İstanbul'un fethinden sonra İstanbul'a döndü. Yakup Bey, Midilli'de kalan muhafızlarla beraber oraya yerleşmişti.

Yakup Bey, Midilli'de kale muhafızlarından birinin kızı ile evlendi. İshak, Oruç, İlyas ve Hızır isminde dört oğlu dünyaya geldi. İşte Hızır Bey yani Barbaros[1], Yakup Bey'in bu dört oğlundan biridir.

Yakup Bey'in oğulları İkinci Bayezid devrinde yetişmişler ve gemiciliğe başlayarak Selanik'le adalar arasında ticarete koyulmuşlardı. Aradan birkaç yıl geçince Oruç ve İlyas kardeşler Mısır ve Trablusşam taraflarına gidip gelmeye başladılar. İshak -en büyük kardeşi- Midilli'de kalmıştı. Hızır Bey, kendisinin sahip olduğu bir gemi ile Selanik'e gidip geliyordu.

***

[1] Oruç ve Hızır Beylerin kırmızı sakallı olmalarından kinaye olarak, Avrupalılar tarafından kendilerine Barbaros denilmiştir. Hatta Oruç Bey daha önce şehit olduğu için Hızır Bey (İkinci Barbaros) diye anılırdı. (İFS).

Bu tarihlerde Rodos'ta Sentcon beyleri hâkimdi. Kale dâhilinde Fransız şövalyelerinden başka beş bini mütecaviz silahlı asker vardı. Şövalyeler Türklerden korktukları için, son günlerde ada halkını da silahlandırmışlardı.

İkinci Bayezid'in Rodos muhasarası neticesiz kaldıktan sonra, ada hâkimleri büsbütün şımarmışlar ve korsan gemiler ile etrafa saldırmaktan geri durmamışlardı. İşte bu sırada Selanik'ten dönmekte olan Hızır Bey, Sentcon şövalyelerinin meşhur harp galilerine[2] rastlayarak deniz üstünde harbe tutuştu… Ve esir edilerek Rodos zindanına atıldı.

Hızır Bey, Rodos zindanlarında uzun müddet esir olarak kalmıştı. O zaman Karaman valisi olan Şehzade Korkut, Sentcon şövalyeleri ile uzlaşarak, Hızır Bey'i tahliye ettirmeye muvaffak oldu. Okuyucularımızı tenvir için, verdiğimiz şu kısa malumattan da anlaşılıyor ki, Hızır Bey Rodos zindanından kurtulduktan sonra korsanlığa başlamıştır.

Meşhur Akdeniz harplerini yazan müverrih Layn Povel Barbaros'tan bahsederken: "Midilli Adası eskiden beri korsanlar ile meşhurdu. Mamafih Hızır Bey'in Sentconların elinden kurtulduktan sonra, bu mağrur şövalyelerden intikam almak kastıyla korsanlığa başlaması pek tabii idi," diyor.

Hızır Bey, Rodos'tan Antalya'ya giderek Şehzade Korkut'tan yirmi kadar gemi istemiş ve bu gemilerle Akdeniz'de dolaşmaya başlamıştı. Bir müddet sonra İkinci Bayezid'in ölümü ile Sultan Selim'in tahta geçmesi üzerine, Şehzade Korkut Karaman'da saklanmaya mecbur olmuştu. Sultan Selim, Mısır Seferi'ne hazırlanarak donanmayı boğazlara göndermiş ve Akdeniz'de tüccar gemilerinin bile dolaşmasını menetmişti. Bundan sonra Hızır Bey de elindeki gemilerle Akdeniz'in garp tarafına indi ve Cerbe Ada-

---

[2] Yelken ve kürekle yürütülen eski bir Akdeniz teknesi.

sı'nda yerleşti. Hızır Bey bu adada büyük kardeşi Oruç Bey ile buluşmuştu.

Hızır Bey'in maiyetinde yüz elli muharip vardı. O sırada Tunus hâkimi Mehmed Sultan'la anlaşan Hızır Bey, Tunus sahilinde Halkulvâd[3] Kalesi'nin zaptı sevdasına düşerek, Tunus sultanından bu kaleyi istemişti. Ganaimin[4] taksimi suretiyle bu teklife muvafakat eden Sultan Mehmed, kalenin çok kısa zaman içinde Hızır Bey tarafından feth ve zapt edildiğini görünce kendisine fevkalade itimat ve teveccüh göstermişti. Bu tarihten sonra Barbaros Kardeşleri Berberistan'da tanınmış görüyoruz.

---

[3] Tunus'un kuzeyinde, Tunus gölü ile körfezi arasında uzanan dil üzerinde yer alır. Kaleye İtalyanlar La Goletta, Fransızlar La Goulette, Araplar Halkulvâdî, Osmanlılar Halkulvâd ismini vermiştir. (Haz.) bk. Mahmut H. Şakiroğlu, *DİA*, Halkulvâdî.

[4] Savaşta elde edilen mallar; ganimetler.

BİRİNCİ BÖLÜM



BÜYÜK Türk donanması Rodos önlerinde…
Şimdi, Kanunî Sultan Süleyman devrindeyiz. (M. 1522)

Venedikliler, Selim zamanında büyük harplere girişmemişlerdi. 1502 senesinde Selim ile Venedikliler arasında yapılan müsalahanamede,[1] Sent Mavro Adası bitaraf kalmak üzere Draç ve Kefalonya tekrar Türklere terk edilmişti. Kanunî Süleyman tahta çıkınca, Türk donanmasını bütün Avrupa devletleri donanmasından çok daha mükemmel bir hâle getirmişti.

Rodos Kalesi'nde hâkim olan Sentcon şövalyelerinden Viller Adam'ın "Biz, Türklere bir karış yer vermeyiz!" sözü Kanunî Süleyman'ı harekete geçirmeye kâfi idi. Bu esnada düşmana el altından ihbaratta bulunduğu sabit olan Kaptan Cafer Bey idam edilerek yerine Yaylak Mustafa Paşa tayin edilmişti.

Donanmaya "Rodos'a gideceğiz," emri verilmişti.

Rodos'un fethi için, üç yüz harp gemisi ile ayrıca dört yüzden fazla nakliye gemisinden mürekkep büyük bir donanma hazırlanmıştı. İkinci Vezir Mustafa Paşa donanmaya serdar tayin edilmişti.

Türk donanması Haziran'ın on altıncı günü İstanbul'dan Rodos'a hareket ediyordu. O güne kadar bu derece büyük ve kalabalık donanma ile sefer yapılmamıştı. Kaptan paşa daha önce Gelibolu'ya hareket etmişti. Kaptan paşa Gelibolu fırkası ile donanmaya iştirak edecekti.

---

[1] Barış antlaşması metni.

Karadan hareket eden ordunun başından da Kanunî Süleyman bulunuyordu. Kara ordusu yüz bin kişiden fazla idi. Kanunî Süleyman Marmaris'te donanma ile buluşacak harekâta buradan başlanacaktı. Donanmaya da ayrıca on bin denizci muharip verilmişti.

Sentcon beyleri Türk ordusunun denizden ve karadan muazzam kuvvetle yola çıktığını haber alınca şaşırmışlardı. Rodos Kalesi dâhilindeki beş bin muhafız askeri, yüz yirmi bin kişilik bir ordunun karşısında nasıl mukavemet edebilirdi?

Kanunî Süleyman, Fatih'in siyasi sebepler dolayısıyla yarıda bıraktığı bu işi bir hamlede tamamlamak, Rodos'u ve ona civar bütün kaleleri zapt etmek istiyordu. Marmaris'te, Türk ordusunun meşhur muhariplerinden Kara Mahmut, padişaha "Ben Sentcon beylerini diri olarak yakalayacağım!" diyerek kumanda ettiği gemisiyle donanmanın önüne geçmişti.

O gün, Adalar Denizi,[2] gelincik tarlası gibi, şanlı Türk bayraklarıyla donanmıştı. Yedi yüzden fazla geminin sancak direğinde dalgalanan ay-yıldızlı bayrağın aralarında küme küme dolaşan martılar, şimdiden Türk akıncılarına büyük zafer gününü müjdeliyorlarmış gibi, çırpınarak cıvıldaşıyorlardı.

Sentconlar, daha önce Türklerin hazırlığını haber alarak Rodos istihkâmlarının iç duvarlarını tamir etmişler ve etraftaki hendekleri eskisinden daha fazla derinleştirmişlerdi. Rodos'u -eski vaziyetine göre- zapt etmek kolay bir iş değildi. Rodos Kalesi, elli yıldan beri ele geçirilen kalelerin en sağlamı, en yükseği ve en büyüğü idi.

Haziran'ın yirmi sekizinci günü donanma Rodos'a gelmiş ve "Cem Bahçe" önünde demirlemişti. Evvela serdarın emriyle Kara Mahmut bir fırka donanma ile Rodos civarındaki Halke Adası'na gönderilmişti.

---

[2] Ege denizi.

Halke Adası, Rodos'a çok yakın olmakla beraber, hatırı sayılır korsanlara yatak olmuştu. Mahmut Reis Halke'yi muhasara ederek kısa bir zaman içinde ele geçirmeye savaşırken, donanmanın bir kısmı boğazın muhafazasına terk edilmiş, diğer üç yüzden fazlası da Cem Bahçe önünden kalkarak sıkı bir muhasara hattı kurmuşlar ve adayı iyice sarmışlardı.

İlk hücumda şiddetli bir muharebeye tutuşarak, kırk sekiz saat içinde Öküz Burnu Limanı'na giren Türk akıncıları, ertesi günü donanmadaki filikalarla muntazam surette karaya çıkmışlar ve ateş açmaya çok müsait yerlere muhasara topları yerleştirerek derhâl ateşe başlamışlardı. Ramazan'ın üçüncü ve Eylül'ün yirmi altıncı günü Kanunî Sultan Süleyman, Marmaris'ten adaya gelerek donanmaya iltihak etmişti. O güne kadar devam eden hücumlardan hiçbir netice hasıl olmamıştı. Donanma Haziran'ın yirmi sekizinci gününden beri kaleyi topla dövüyordu. Senconlar hayret edilecek bir mukavemetle kaleyi müdafaa ediyorlardı.

Sultan Süleyman'ın donanmaya iltihakı üzerine asker galeyana gelerek, Teşrinievvel'in[3] on ikinci günü yapılan hücumda kalenin mendireğe bakan bir ciheti çökmüş ve buradaki tabya, Sentconlar tarafından iptal olunmuştu. Fakat civar tabyalar çok kuvvetli olduğundan, çöken ciheti işgal etmek kabil olmuyordu. Kara Mahmut bu müddet zarfında Halke Adası'nı zapt ederek adaya bir miktar muhafız ve birkaç gemi bıraktıktan sonra Rodos'a dönmüştü.

Mahmut Reis, beş aydan beri devam eden ve birçok şehitlerin kanıyla boyanan ada surlarına yaklaşarak, kale kulelerine ucu çengelli ip merdivenler atmaya teşebbüs etmiş ve bu kanlı hücumlarda sol omzundan bir okla yaralanmıştı. Padişah, Kara Mahmut'un arkadaşlarıyla beraber yaptığı bu tehlikeli hücumu uzaktan seyrediyordu.Mah-

[3] Ekim.

mut Reis kuleye attığı ve surlara tutturmaya muvaffak olduğu ip merdivenden tırmanırken, diğer akıncılar da onu takip ediyorlardı. Bu sırada kuleden atılan oklardan birisi Kara Mahmut'un sol omzuna saplanmıştı. Mahmut Reis kanını içine akıtarak dişlerini sıkıyor ve ipten düşmemeye gayret ediyordu. Düşecek olursa kendini takip eden kahramanların hepsi birer birer merdivenden yuvarlanıp telef olacaklardı. Süleyman, İkinci Vezir Mustafa Paşa'ya:

"Bu millet ölmeyecek Mustafa!" diyordu. "Şu kahramanın gösterdiği cesaret ve mukavemete hayran olmamak kabil mi? Bak… Kara Mahmut'un omzunda bir ok sallanırken o, can acısını da düşmanı gibi yenmeye çalışıyor." Ve birden ayağa kalkarak, gür sesiyle bağırdı:

"Haydi, koca aslanlarım… Ölümden yılmaz yiğitlerim… Tutunuz şu kulenin burçlarını!"

Kara Mahmut bu sesi işitince omzunun acısını büsbütün unutmuştu. Bir eliyle yavaşça yarasına uzandı… Omzuna saplanan oku birden çekip attı ve birkaç adım daha yukarıya çıkmaya muvaffak oldu. Artık burçların eteklerine tutunmuşlardı. Ok yağmurundan uzak fakat çok tehlikeli bir yerde duruyorlardı. Kara Mahmut'un omzundan akan kan damlaları sur dibindeki akıncıların üzerine döküldükçe muharipler coşuyor ve diğer tabyalara da şiddetli hücumlar yapıyorlardı.

Bu esnada Arap Kulesi üzerine açılan top ateşi o kadar şiddetli olmuştu ki, surlardan aşağı dökülen insan kolları ve kelleri Türk akıncılarının üzerine düşüyordu. Bu kanlı hücumlarda Türkler iki büyük kahramanını şehit vermişlerdi. Teke Beyi Bali Bey ile Avlonya Beyi Ali Bey, Arap Kulesi'ne yapılan hücumlarda yaralanmışlardı.

Bu hücumların da faydasız olduğunu gören Türk kahramanları, kale surları dibinden lağımlar açmaya başlamışlardı. Muhasara toplarını da biraz daha sokulmaya muvaffak olan muhariplerle ileriye sürmüşlerdi. Kazılan

lağımlardan humbaralar atarak, Sentconları dâhilen tedhiş ediyorlar ve büyük zayiata uğratıyorlardı. Rodos Kalesi'nin muhasarası, Bizans'ın muhasarasından çok daha fennî ve muntazam bir şekilde yapılmıştı. Muharipler arasında hiçbir bozgunluk veya geri dönme hareketi görülmüyordu. Muhasara hattı her gün biraz daha sıklaşıyor, darlaşıyor, düşman her gün biraz daha fazla telefat veriyordu. Türkler surların tepesinden düşen düşman cesetlerini toplayıp atmaktan usanmışlardı. Süleyman, "Zavallı Bali Bey… Sen de mi öldün?" diyerek ıslanan gözlerini silerken, kulelerden birinden bir şövalye cesedinin yere düştüğü görülmüştü. Padişah, "Başa, baş…" diyerek müteselli oluyordu.

Bali Bey'in şehit olduğu günün akşamı Kara Mahmut, çıktığı kuleye tamamıyla hâkim olmuştu. Sentconlar birinci kuleyi kaybettikten sonra, onun yanındaki Kızıl Kule'yi de kendiliğinden terke mecbur olmuşlardı. Beş aylık bir savaştan sonra, Rodos Kalesi'nde Türklerin eline ancak iki kule geçmişti. Teşrinievvel'in ikinci gününden beri kaleye büyük bir hücum yapılmamıştı. Zapt edilen iki kuleye geceleri iple erzak ve cephane veriliyordu. Günler geçtikçe kulelerdeki akıncılarımızın vaziyetleri de tehlikeye düşüyordu.

Bu son hücumdan sonra da aradan kırk gün geçtiği hâlde düşmanı yola getirmek ve kaleyi zapt etmek kabil olamıyordu. Bu tarihten sonra sıra ile Teşrinisani'nin[4] yirmi üçünde ve otuzunda yapılan iki büyük kanlı hücumda da müspet bir netice elde edilememişti. Düşman surları o kadar müstahkem derece yüksek ve sağlamdı ki muhasara toplarımız bile kaleye girebilecek bir methal[5] açmaya muvaffak olamıyordu. Muhasara hattındaki kahramanlarımız ümitsiz değillerdi… Nihayet düşmanın erzakı bitecek ve

---

4 Kasım.

5 Giriş yeri.

mukavemete mecalleri kalmayacaktı. Fakat bu neticeyi ne vakit elde edeceklerdi? Kış geliyordu… Ordunun -kar yağsa da- muhasarayı terk etmesine imkân yoktu. Padişah ve ordu ahdetmişti: "Rodos'u alacağız!" diyorlardı.

Bir sabah Sultan Süleyman, bütün büyük muhasara toplarını hendeklerin başına kadar yürütüp toprak siperler arkasında tahkim ettikten sonra, adayı dört cepheden sıkıştırmaya başladı. O gün akşama doğru düşmanın birinci müdafaa hattı zapt edilmişti. Düşman büyük zayiatla içeri çekildikten sonra, Sultan Süleyman müdafilere teslim olmalarını teklif etmişti. Bu vaziyet karşısında düşmanın biraz daha mukavemet göstermesi, nihayet hepsinin esaretiyle neticelenecekti. Müsait anlaşma şartlarıyla teslim olmaktan başka kurtuluş yolu yoktu. Sentcon beylerinin: "Silahlarımız, ailelerimiz ve nakli mümkün olan mallarımızla istediğimiz mahalle gitmemize müsaade etmeniz şartıyla kaleyi teslime hazırız," demeleri üzerine Türk akıncıları ateşi kesmişlerdi.

Kânunuevvel'in[6] yirmi beşinci perşembe günü (M. 1522) padişah anlaşma şartlarını kabul ve imza ederek, halkın tezahüratı arasında kaleye girmişti. Kalenin bütün kapıları açılmıştı. Padişah, o gün derhâl bir beyanname ile "Herkesin mezheplerinde ve ibadetlerinde serbest olduğunu ve halkın beş sene vergi ve sair tekâliften affedildiğini" ilan etmesi üzerine, halk sevinç ve neşe içinde şenlikler yapmaya başlamıştı. Sentcon beyleri silahlarını, ailelerini ve eşyalarını alarak kendi galileriyle adadan ayrıldılar. Türklerin düşmana bu derece nezaket ve fazilet eseri göstermesinden fevkalade memnun olan yerliler Türk kahramanlarını baş üstünde tutuyorlardı. Akıncılar şehir içinde ve etrafında üç gün üç gece durmadan şenlikler yapmışlar, fener alayları tertip ederek adanın etrafını

---

6 Aralık ayı.

dolaşmışlardı. Sentcon beyleri Kânunusani'nin ilk haftasında Malta'ya gelmişlerdi.

Bu sırada Fransa Kralı Birinci Fransis ile Cermanya İmparatoru Beşinci Çarls'ın araları açıktı. İki millet mütemadiyen birbiri ile çarpışıyordu. Avrupa, bu çarpışma yüzünden rahat ve huzur yüzü görmüyordu. Garp devletleri arasında daimî barışıklık teminine çalışacak kurtarıcı bir el arayan milletler, günler geçtikçe ümitsizliğe düşüyorlardı. Avrupalılar, Sentcon beylerinin Rodos'tan tardedilerek Malta'ya iltica ettiklerini haber alınca, matem ve teessürleri artmıştı. Zaten büyük bir ümitsizlik içinde yaşayan Garplılar, İslamları muharebeye teşvik ederek, bu suretle Türkleri meşgul etmekten başka kurtuluş çaresi görmüyorlardı. Beşinci Çarls, Sentcon beylerine derhâl şu teklifte bulunmuştu:

"Malta'da ikametinize müsaade ediyorum. Fakat iki şartla; birincisi İslamlarla muhabereye devam etmek, ikincisi Akdeniz'de korsanlık yaparak Türklere göz açtırmamak!.."

Cermanya imparatoru, Türklerin Rodos muzafferiyetinden çok ürkmüştü. Sontcon beylerini böyle ağır ikamet şartlarıyla harekete geçirmeye mecburiyet duymuştu. Beşinci Çarls'a maiyeti: "Türklerin bu gidişle Garp'a akın yapmayacaklarını kim temin edebilir?" diyordu.

Türkler Garb'a akın yapmak fikrinde değillerdi. Fakat Avrupalılar Garp'taki kalelerin Rodos Kalesi'nden çok daha müstahkem olduğunu zannetmiyorlardı. Rodos Adası gibi müthiş kaleler ile tahkim edilmiş bir şehir, birkaç ay içinde Türklerin eline düşünce, Türklerin Avrupa'ya akın yapmalarına ne mâni vardı?

Sentcon beyleri Malta Adası'na bu şartla yerleştikten sonra, bir taraftan kendi galilerini tamir ve teslih[7] ederek korsanlıkta devam edecekler, diğer taraftan da İslamların

[7] Silahlandırmak.

yaşadığı havaliye uzanarak, Türk donanmasını oralarda meşgul edecek tahrikâta başlayacaklardı.

***



KARA MAHMUT'UN ŞEHADETİ

DONANMA dönüş hazırlığına başlamıştı. Rodos civarında İncirli Adası o günlerde korsanlara yataklığıyla meşhurdu. Küçük bir kalesi ve kuvvetli müdafileri vardı. Sultan Süleyman, Halke Adası fatihi Kara Mahmut'u çağırarak: "Bir fırka donanma ile İncirli'ye gideceksin," dedi. "Oradaki korsanları esir edip kaleye Türk bayrağı dikmeye seni memur ediyorum!"

Mahmut Reis bir fırka donanma ile Rodos'tan İncirli'ye hareket etmişti. Kara Mahmut'un Rodos'taki fedakârlıkları dilden dile dolaşıyordu. Kara Mahmut üç gün sonra, maiyeti ile birlikte İncirli Adası'na gelmişti. Mahmut Reis uzaktan adayı görünce: "Bir fırkaya ne lüzum vardı? Burasını bir kadırga ile ele geçirmek mümkündür…" demişti. Fakat donanma, adanın önündeki limana girince umulmayan bir top ateşiyle karşılaştı. Akıncılar derhâl top başına geçerek kaleye ateş açtılar. İki saat devam eden karşılıklı top ateşinde verdiğimiz insan zayiatı göze çarpacak kadar büyüktü.

İncirli Kalesi, iki gün iki gece süren kanlı bir muharebeden sonra zapt edilmişti. Deniz üstünde sayısız insan cesetleri yüzüyordu. Akıncılarımız kaleye girerken, dilden dile dolaşan bir kara haber, Türk kahramanlarının neşesini kaçırmıştı. Kara Mahmut şehit olmuştu… Türk akıncıları bu haber karşısında şaşırıp kalmışlardı. Kasabada toplanan bir avuç insanın koskoca donanmayı iki gün iki gece uğraştırması, yerlilere elbette pahalıya mal olacaktı. Donanma reisleri kale içinde en ufağına varıncaya kadar bütün ada halkını gemilere bindirmişlerdi. İncirli Adası bundan sonra kaçakçılıkta yatak merkezi olmamak için, öz Türklerle dol-

durulacaktı. Esir edilen yerliler gemilerle İstanbul'a gönderilmişti. Türk donanması muzaffer olarak dönüyordu.

Kanunî Süleyman, Mahmut Reis'in ölümünü yolda haber almış, çok müteessir olmuştu. Süleyman, "Mahmut Reis'in yaşaması için, on İncirli bağışlardım," demişti. Kara Mahmut'un ölümü donanma erkânı arasında da büyük teessürle karşılanmıştı.

Donanma İstanbul'a dönerken, artık Akdeniz'de Türk hâkimiyetine geçmemiş ehemmiyetli bir ada kalmamıştı. Avrupalılar, Türklerin Rodos muzafferiyetinden çok yılmışlardı. Papa, "Türklerin Cermanya'yı istilasına inanırdım. Fakat Rodos'u zapt etmelerine hâlâ inanamıyorum!" diyordu. Rodos'un sükûtu Avrupa'yı dehşet ve hayret içinde bırakmıştı.



BERBERİYE SAHİLLERİNDE AMERİKA ALTINLARI...

BERBERİSTAN'da Türk korsanlarının türediği esnada Amerika kıtası yeni keşfedilmişti. Amerika'dan getirilen altınlar İzmir, İskenderiye, Beyrut, Trablusşam sahillerinde dağıtılıyordu. Altın getiren gemilerin birçoğu Berberistan sularından ve Akdeniz'in garp havzasından geçmeye mecbur kalıyorlardı. Akdeniz'in şarkında Tunus kıyılarını, ortada Cezayir'i, garpta Tanca'yı tutmaya çalışan Türk korsanlarının başında Barbaros Kardeşlerden başka kimse yoktu. Ama altınlarını çevirmeye mecbur olan Türk korsanları, bu havalide tutunmak için, her şeyden evvel para tedarikine mecbur kalmışlardı.

Barbaros maiyetindeki gemileri bu kıyıya dağıtarak arkaları sığ, batak ile çevrilmiş olan tabii limanları elde etmeye çalışıyordu. Bu tarihten çok daha evvelki devirlerde korsanlık yapan gemiciler bile Cerbe Adası gibi saklanmaya çok elverişli limanlara sığınırlardı. Barbaros'un Cerbe Adası'nı ele geçirmekte hakkı vardı. Venedik ve İspanya'nın harp galileri bile buralarda manevra yapamazlar, küçük ve sayısız körfezlere saklanan korsan gemilerini kolay kolay bulamazlardı. Büyük Sirt Körfezi'ndeki kuvvetli akıntıların buralara getirdiği kum tepecikleri arasından kolayca geçebilmek kabil değildi. Barbaros ve maiyeti bu havaliyi az zaman içinde karış karış öğrenmişlerdi.

Garp sahilinde birkaç asır evvel büyük harplere sahne olan Mehdiye mevkisinde hâlâ göze çarpan yüksek hisarlar, herhangi bir düşman taarruzu karşısında Türk korsanlarının ilticasına çok elverişliydi. Bundan sonra Berberiye sahillerinin en güzel limanı olan Tunus geliyordu. Oruç ve Hızır kardeşler, Tunus Limanı'nın kapısı demek olan

Halkulvâd Kalesi'ni -Tunus sultanının müsaadesiyle- işgal ettikten sonra, Sultan Mehmed ile dostluklarını ilerletmişlerdi. Hızır Bey, az zaman içinde kazandığı muvaffakiyetlerden sonra, şimdiki Cezayir hududuna yakın olan Tabarka mevkisini işgale karar vermişti.

Afrika sahillerinin en zengin, havası güzel ve ticaret için çok elverişli bir şehri olan Tabarka'da Cenovalı bir aile, uzun senelerden beri halkın parasını çekip duruyordu. Lümelini ailesi bu sahillere gelen altınları; kumaş, hububat ve sair eşya mukabilinde halkın elinden alıp İtalya'ya gönderiyordu. Barbaros Kardeşler bu kazanç sahasına hâkim olmayı, gayelerine erişmek için en kestirme bir yol olarak telakki etmişlerdi. Türkler bu havalide zengin olmasınlar da neden Cenovalılar, Venedikliler zengin olsunlar? Hızır Bey, Tunus sultanıyla uyuşarak nihayet Tabarka'yı da ele geçirmeye muvaffak olmuştu. Bu sırada Midilli'de oturan İshak Bey de kardeşlerinin Berberiye sahillerinde birçok yerleri zapt ve işgal ettiğini haber alınca, bir tüccar gemisine binerek Cerbe Adası'na gitmişti. Hızır Bey, büyük kardeşi İshak Bey'in tam zamanında geldiğinden çok memnundu. Çünkü Hızır Bey o günlerde, tarihî bir kıymeti olan Cicel Kalesi'ni elde etmeyi düşünüyordu.

Cicel vaktiyle sırayla Fenikelilerin, Normanların, Romanların ve Cenovalıların elinde kalmış müstahkem bir kale idi. Kale sahile dar bir kum berzahı ile birleşmişti. Kalenin önünde tabii mendirekli bir limanı vardı.

Hızır Bey, büyük biraderi İshak'ı Cerbe'de bırakarak, Oruç Beyler ile birlikte Cicel'e hareket etmişti. Hızır Bey donanmasını kuvvetlendirmişti. Şehzade Korkut'tan aldığı gemileri üç misline iblağ etmiş, maiyetine ücretle birçok kaptan, dümenci ve topçu almıştı. Hızır Bey'in gemileri, birçok devletlerin donanmasından çok kuvvetli ve deniz harbinde muvaffakiyet temin edebilecek silahlarla mücehhezdi.

Hızır Bey Cicel Kalesi'ni de kısa zaman içinde ele geçirmişti. Cicel halkı Hızır Bey'in kuvvetli donanması karşısında uzun boylu mukavemete lüzum görmeden teslim olmuştu. Hızır Bey Cicel'i zapt ettikten sonra, sırayla Şerşel, Tenis ve Avran Limanlarını da kolaylıkla işgal etmişti. Bu limanlardan bilhassa Avran beldesi; Romalıların Portus Divinius, Arapların Mersalkebir dedikleri büyük bir limandı. Hızır Bey bu limanda bütün gemilerini barındırabiliyordu. Avran şehri ahalisi hemen büyüğünden küçüğüne kadar kaçakçılıkla geçinirdi. Şehrin coğrafi vaziyeti kaçakçılığa çok müsait idi.

Bunlardan başka Atlas Denizi sahiline dönüldüğü zaman en meşhuru Sale olmak üzere korsan gemilerinin sığınacağı birçok liman daha vardı. Septa ve Tanca'yı geçtikten sonra kaçakçılar için hiçbir tehlike yok demekti. Barbaros Kardeşler buralara kadar uzanmaya karar vermişlerdi.

Amerika'dan altın yüklü gelen gemiler evvela Sale Limanı'na iltica ediyorlardı. Altın tacirleri bu limanda para ile birçok kimseleri elde etmişlerdi. Gemiler limana girince bu adamların himayesi altında bulunur, erzakını temin ettikten sonra yoluna devam ederdi.

Hızır Bey, Avran Kalesi'ni zapt ettikten sonra, kardeşi Oruç Bey'i burada bırakarak Sale Limanı'na gitmek üzere yola çıkmıştı. Hızır Bey işgal ettiği liman ve kalelerde bıraktığı gemilerden başka yanına aldığı yirmi iki parçadan mürekkep donanmasıyla Atlas Denizi sahillerine varmıştı. Evvela Sale Limanı'nı iskandil[8] etmek lazımdı; acaba altın yüklü gemiler Amerika'dan dönmüşler miydi?

Hızır Bey işgal ettiği memleketlerde kurduğu teşkilatı yaşatmak ve genişletmek için para tedarikine mecburdu. Donanmada ücretle çalışan denizciler muntazam aylık al-

---

[8] İskandil etmek bir denizcilik terimi olarak deniz derinliğini ölçme manasına gelse de burada tercih edilen anlam argo kullanımındaki "kollama, gözleme ve yoklama" manasındadır. (Haz.)

maya alışmışlardı. Hızır Bey bu engin ve zengin Afrika kıyılarında şunun bunun malına taarruz etmek, parasını almak fikriyle yola çıkmış değildi. Hatta Hızır Bey'in hâkim olduğu limanlarda birçok fenalıkların bile önü alındığı için, halk Hızır Bey'in idaresinden çok memnun görünüyor ve kendisine maddi ve manevi yardımdan geri durmuyordu.

Hızır Bey, Sale Limanı'na bir küçük gemi ile gözcüler göndermişti. Gözcüler limana girince, sahilde bir altın gemisinin Amerika'dan dönmüş olduğunu ve yerlilerin muhafazası altında bulunduğunu gördüler… Liman ağzından dönerek Hızır Bey'e haber verdiler. Hızır Bey Sale Limanı'na girse bile, burasını işgal etmek fikrinde değildi. Çünkü Sale Limanı, Barbaros Kardeşlerin merkez ittihaz ettikleri Cerbe Limanı'na çok uzak bulunuyordu. Hızır Bey arkadaşlarıyla deniz üstünde konuştu:

"Bayağı korsanlar gibi, limanı basmak niyetinde değilim. Ben girdiğim yeri işgal etmeliyim…" Arkadaşları Hızır Bey'in fikrinde değillerdi:

"Bu altınların yarısı Venediklilerin eline düşecek. Biz çevirmezsek, onlar çevirip yağma edecekler," diyerek Hızır Bey'i teşvik ediyorlardı. Gemicilerden biri:

"Venediklilerin eline düşecek olan bu altınlar, yarın birer ok olacak ve üzerimize atılacak. Düşmana kendi elimizle yardım mı edeceğiz?" diye sordu.

Gemicinin bu sözleri Hızır Bey'i düşündürmüştü. Gemici boşuna bağırmıyordu. Limanda duran altınlar Venediklilere gidecek ve Türk düşmanları bu suretle zenginleşerek, her şeyden evvel donanmalarını kuvvetlendireceklerdi. Hızır Bey:

"Doğru söylüyorsun, arkadaş!" dedi. "Düşmanlarımıza bu fırsatı vermeyelim. Onların yapmak istediklerini, biz daha önce yapalım."

Deniz üstünde verilen bu karar üzerine kürekçiler harekete geçmişlerdi. Donanma, limanın ağzına geldiği zaman

yeni sabah olmuştu. Coşkun dalgalar Atlas kıyılarını yalarken, Hızır Bey, topçulara emir veriyordu:

"Hazır ol!.."

Limanda başka milletlere mensup gemiler de vardı. Hızır Bey bunlardan birinin veya birkaçının, birden top ateşine maruz kalması tehlikesini düşünerek kendi topçularını harekete geçirmişti. Gemiler liman ağzına geldikleri zaman, Hızır Bey başka istikametlere yani hedefsiz olarak iki top attırdı. Bunun manası şu idi; gemilerimiz toplarla mücehhezdir. Mukavemet gösterirseniz, top ateşi açacağız!

Limandan hiçbir karşılık görmediler. Saleliler o güne kadar liman ağzında bu kadar kalabalık bir donanma görmemişlerdi. Herkes, "Barbaros Kardeşler geldilerse, hoş geldiler… Buyursunlar…" diyerek bağrışıyordu. Donanma kimseden muhalefet görmeyeceğini anlayınca birer birer limana girmişti. Hızır Bey, gemisini altın yüklü yelkenlinin yanına yanaştırdı… Altın gemisi yirmiye yakın Arap muhafızla sarılmıştı. Hızır Bey kendi tayfalarına seslendi:

"Haydi… İş başına!"

Gemiciler derhâl altın yüklü gemiye atladılar. Altın muhafızları büyük bir şaşkınlık içinde birbirlerine bakışıyorlardı. Hepsinin bellerinde boyları kadar uzun palaları ve göğüslerinde ucu kıvrık hançerleri sallanıyordu. Hiçbirisi silah çekmeye cesaret edememişti. Türkler altın gemisini sarmışlardı. Hızır Bey'in adamları gemiyi muayene ederek baştan başa altın olduğunu görünce şaşırmışlardı. Limandaki gemiler arasında erzak ve diğer eşya yüklü olanları da vardı. Bunlar da telaşa düşmüşlerdi. Fakat Hızır Bey altın yüklü gemiden başkasına yanaşmamıştı.

Altın gemisinin tayfalarını karaya çıkardılar. Gemiyi boşaltmak imkânı yoktu. Altın külçeleri gemiye o kadar muntazam yerleştirilmişti ki… Gemiyi Hızır Bey'in donanmasına kadar bağlayıp çekmekten başka çare yoktu. O gün kimsenin burnu kanamadan -öğleden sonra- Sale

Limanı'nı terk etmişlerdi. Hızır Bey yolda bir arkadaşıyla konuşuyordu:

"Bu altınları ne yapacağız, Hızır Bey?"

"Bunlarla birçok memleket fethedeceğiz… Donanmamızı, arkadaşlarımızı zenginleştireceğiz."

Hızır Bey, Sale'den kalkar kalkmaz bütün tayfalarına ve kaptanlarına birer miktar altın dağıtmıştı, "Bu sizin hakkınızdır!" diyordu. Geride kalan altın külçeleri, Hızır Bey'i ve maiyetini birkaç sene refah içinde geçindirebilecekti.

***



ELBE ADASI ÖNÜNDE...

İKİNCİ Sultan Bayezid'in ölümünden sonra biraz evvel Tunus'ta Beni Hafas sülalesinden Sultan Osman hâkimdi. Sultan Osman elli dört sene hükûmetin başında kalmış ve bir aralık Gırnatalıların imdadına koşmak maksadıyla İspanyollara karşı harp ilan eylemişse de bu hareketi Sultan Osman'ı müşkül vaziyete düşürmüştü. Sultan Osman adil, sulhperver, tebaasına karşı merhametli görünür bir hükümdar idi.

Oruç Bey, Sultan Osman'ın ölümünden biraz evvel kendisine müracaat ederek Tunus Limanı'nda serbest bulunmalarını istemişti. Sultan Osman'ın vefatından sonra, Sultan Mehmed'in Tunus hâkimi oluşu Barbaros Kardeşleri daha ziyade sevindirmişti. Çünkü Sultan Mehmed biraz paraya düşkün olmakla beraber, Oruç ve Hızır Beylerle anlaşmaya daha çok mütemayildi.

Uzun yıllardan beri Tunuslularla İspanyollar arasında devam eden kanlı harpler ve sonsuz ihtilaflar Tunus halkını usandırmıştı. Tunus sultanının Oruç ve Hızır Bey gibi şahsiyetlere ihtiyacı vardı.

Sultan Mehmed, Sale'den dönen Hızır Bey'in muazzam bir servete sahip olduğunu haber alınca altınların yarısının kendisine verilmesini istemişti. Hızır Bey kardeşlerini topladı. Uzun müzakere ve istişareden sonra, altınların beşte birinin Tunus sultanına verilmesini münasip gördü. Sultan Mehmed için ayrılan altınlar bir gemiye yükletilerek Oruç Bey'in idaresinde Tunus'a gönderildi.

Oruç Beyle kardeşleri şu suretle sözleşmişlerdi: Mademki Tunus sultanından büyük yardımlar görüyorlardı... Ve mademki Sultan Mehmed altınların yarısını istemişti. Oruç Bey ona, "İşte, arzunuz veçhile, elde ettiğimiz altınla-

rın yarısını size getirdik!" diyecekti. Bu tedbirle Tunus sultanını tamamıyla elde etmişlerdi. Oruç Bey, Sultan Mehmed'e de ayrıca bir gemi dolusu hediyeler götürmüştü.

Oruç ve Hızır Beyler, Tunus sahillerinde birer hükümdar gibi dolaşıyorlardı. Hatta hükümdardan fazla nüfuzları vardı. Gemiler kendi emir ve iradeleri ile hareket ediyordu.

Sultan Mehmed altınlara kavuştuktan sonra, Barbaroslarla bir muahede imzalamıştı. Bu muahede ahkâmına göre bütün Tunus limanları Barbaroslara açık bulunacak, buna mukabil de elde edilen ganaimin beşte biri Tunus sultanına verilecekti.

O sıralarda Trablusgarp şehri o sahilin en zengin ve mamur İslam memleketlerinden biri idi. Ahalisi fevkalade sulhperverdi. Uzun yıllardan beri hiçbir milletle harp etmemişlerdi. İspanyollar, Trablusgarp halkının sulhperverliğinden istifade etmeyi düşünerek bir güzel yağmaya ve işgal etmeye hazırlanıyorlardı. Oruç ve Hızır Beyler bunu haber almışlardı. Trablusgarp'ın zenginlerini birer birer Tunus'a getiriyorlardı. Oruç Bey, Trablusgarp'ı düşman tecavüzünden kurtarmak için tertibat almakla meşgulken, bir gün Elbe Adası civarından geçen Papa İkinci Jülius'un bandırasını taşıyan iki büyük kadırganın uzaktan geldiğini görmüştü. O tarihe kadar bu sularda Türklerle karşılaşmayan Cenovalılar vaziyetlerinden emin ve müsterih, hafif yol ile Roma'nın iskelesi olan Ciyovita Limanı'na gidiyorlardı. Galley-Royal denilen bu muhteşem harp gemileri çok kıymetli eşya ile dolu idi.

Galley-Royaller birbirlerinden epeyce açık olarak yollarına devam ediyorlardı. Oruç Bey ise on sekiz oturaklı bir kırlangıçla, etrafında gelen birkaç küçük çektirmeden ibaret çok zayıf bir kuvvete malikti. Bu gemilerle muhteşem Ceneve galleylerinin[9] yanına sokulmak veya önünü kestir-

[9] Kadırga.

mek delilikten başka bir şey değildi. Tayfalar, Oruç Bey'in fikrini anlayınca yalvarmaya başladılar:

"Aslan yanında sinmiş kediler gibi, bir hamlede mağlup olacağız. Allah aşkına bizi ateşe sevk etmeyiniz!"

Oruç Bey kararını vermişti. İlk görünen Galley-Royal'e yanaşmak için, kürekçilerden bir iki kişiyi denize atınca, tayfalar harbe tutuşmaktan başka çare kalmadığını gördüler… Ve birden ok yağmuruna başladılar. Düşman gemicileri o kadar gafil avlanmıştı ki, galleyin arka küpeştesi bir hamlede işgal edildiğinden bile haberdar olamamışlardı.

Türk gemicileri büyük bir cesaretle Cenovalıları birer birer toplayarak başambarda hapsetmişlerdi. Arkadan gelen geminin bir şeyden haberi yoktu. Oruç Bey, "Öteki gemiyi de ele geçireceğiz… Yaylarınızı geriniz!" diye bağırdı.

Papa cenaplarının mümessili korkudan ambarda titriyordu. Türkler gemiye hâkim olunca, kendi çektirmelerinin önüne geçerek, öteki galiyi de zapt etmek istemişlerdi. Oruç Bey her zaman ele geçmeyen bu fırsatı neden kaçırsındı? İkinci galiye epeyce yaklaşmışlardı. Oruç Reis sancak direğinde sallanan papanın maiyet bayrağını henüz indirmemişti. Hatta öteki gemide bulunanlara itimat telkin etmek için, galideki mürettebatın elbiselerini soyarak kendi gemicilerine giydirmişti. İki gemi birbirine rampa ettiği hâlde, düşman gemicileri işin hâlâ farkına varamamışlardı. Oruç Reis birdenbire geminin arka küpeştesinden haykırdı:

"Ateeeeşşş!.."

Bir taraftan geminin topları ateş açmış, diğer taraftan da oklar ve baltalarla müthiş bir hücum başlamıştı. Türkler Galley-Royal'in tayfalarından imiş gibi görünerek, öteki gemiye iyice rampa etmişlerdi. İkinci galidekiler hâlen kendi vatandaşları zannettikleri bu adamlara mukabele etmeye cesaret edemiyorlardı. Müthiş bir şaşkınlık içinde devam eden alabanda ateşi çok kısa bir zaman sonra niha-

yet bulmuştu. Oruç Bey bu gemiyi de kolaylıkla elde ederek, kaptanını ve mürettebatını ambarlara attırdı.

Deniz üstünde seyyar kaleler gibi heybetli görünen papanın bu muhteşem galileri o gün bir Türk'ün bile burnu kanamadan Oruç Bey'in eline düşmüştü.

***

Oruç Bey, Cerbe'ye döndüğü zaman, papaya ait bu muhteşem kalyonların nasıl zapt edildiğine günlerce hayret etmekten kendilerini alamayan yerliler, Oruç Bey'e daha fazla itimat ve muhabbet göstermeye başlamışlardı. Bu muzafferiyet Barbaros Kardeşlere sadece kuru bir şan ve şeref kazandırmakla kalmadı. Seri ve muntazam kürek çeken kürekçilere ihtiyacı olan Türk gemileri bu suretle dört yüzden fazla kürekçi kazanmış oluyordu. Hızır ve Oruç Beyler bu kürekçileri galilere ve kendi çektirmelerine taksim etmişlerdi. Artık Barbaros Kardeşlerin deniz kuvvetleri hatırı sayılır bir hâle gelmişti. Tunus sultanı, Barbarosların deniz kuvvetlerini yoluna koyduklarını görünce düşünmeye başladı. Öyle ya!.. Elinde hiçbir kuvvet olmayan Tunus sultanı bundan sonra Barbaros Kardeşlere her istediğini nasıl yaptırabilecekti? Günün birinde Tunus hâkimiyetinin elden gitmeyeceğini ve Türklerin vaziyete ve memlekete tamamıyla hâkim olmayacağını kim temin edebilirdi?

Sultan Mehmed endişe ve telaş içinde, mütemadiyen kendi vaziyetini ve memleketin istikbalini düşünüyordu. Hâlbuki Hızır Bey verdiği sözü geri almayan ve imzasını yalamaya tenezzül etmeyen bir kahramandı. Tunus sultanına kaç defa: "Bizden şüphelenmeyiniz! Türkler, verdiği sözden geri dönmezler. Memleketinizde gözümüz yok! Size her hususta yardımcı vaziyetinde kalmaktan başka bir emelimiz olmadığını bilmelisiniz!" demişler ve iki kardeş, sultanı tatmine çalışmışlardı.

Papanın galileri Cerbe Adası'na getirildiği zaman, gemide iki Romalı kız bulunmuştu. Bu kızlar çok güzel saray terbiyesi görmüşlerdi. Birisi kaptanın, diğeri de ileri gelen Venediklilerden birinin kızı idi. Oruç Bey bu kızları Cerbe'de karaya çıkarmıştı. Maksadı ikisini de Tunus sultanına hediye etmekti. Kızlardan birisi kumral, diğeri esmerdi. İkisi de çok güzel, çok sevimli kızlardı. Kumralı yirmi, esmeri on sekiz yaşlarında vardı. Oruç Bey kızları Cerbe'deki evlerine götürmüştü.

Oruç'un temin ettiği papa galileri muzafferiyeti üzerine Hızır Bey seferden çabuk avdet etmişti. Kardeşini tebrik ederek alnından öptükten sonra:

"Getirdiğin en kıymetli ganaimden biri de şu kumral saçlı kızdır!" diyerek, genç İtalyan dilberini kendi evlerinde alıkoymak istemişti. Oruç Bey:

"Bu kızlar bize gerek değil. Onlar sarayda büyümüşler, sarayda yaşamalı ve sarayda ölmelidirler," diyerek Tunus sultanına gönderilmesinde ısrar etmişse de Hızır Bey'in Akte ismini taşıyan bu kızdan çok hoşlanması buna mâni olmuştu. Hızır Bey'in kararı üzerine Akte, Cerbe'de alıkonularak, arkadaşı olan esmer kız Tunus'a gönderildi. Sultan Mehmed'in sarayında birkaç güzel cariye bulunduğu hâlde, bu kadar müstesna bir cazibeye malik olanı yoktu. Tunus sultanı Roma dilberini görünce şaşırmıştı.

Sultan Mehmed, Hızır Bey'e, "Bu, şimdiye kadar getirdiğiniz hediyelerin en kıymetlisidir," diyerek, gelen kızı sarayına almış ve kendisine Necmülbahir adını vermişti. Denizyıldızı manasını ifade eden Necmülbahir'in karanlık bulutlar arasında ışıldayan yıldızlar kadar parlak ve sehhar[10] gözleri vardı.



[10] Kuvvetle kendine çeken; büyüleyici.

ROMALI KADIN HIZIR BEY'İ SEVİYOR MU?

AKTE, Hızır Bey'in evinde sadık bir zenci uşağın nezareti altında oturuyordu. Romalı kadın, Hızır Bey'in eline düştüğü günden beri gözyaşı dökmekten usanmamıştı. Bir gün nasılsa kapının önünden geçen Berberiyeli bir sihirbaz, Akte'nin pencereden daveti ve zencinin müsamahası üzerine evin bahçesine girmişti. O gün Hızır Bey evde yoktu. Akte, sihirbazdan talihini sordu:

"Memleketime dönebilecek miyim?" dedi. "Yoksa buralarda mı ölüp kalacağım?"

Falcı yere oturmuştu. Kumun üstüne elindeki değnekle birtakım çizgiler çizdi… Şekiller yaptı… Okudu… Üfledi ve zenci vasıtasıyla anlattı:

"Sana memleketinin kapıları müebbeden[11] kapanmıştır. Bundan sonra ırkına yabancı bir erkeğin tahakkümü altında yaşayacaksın!.. Bugün meyus ve müteessir görünüyorsun… Fakat yarın o erkek sayesinde mesut ve meşhur bir kadın olacaksın!" Sihirbaz yerdeki çizgilere bakarak sözüne devam etti:

"Hükümdar kadar mesut ve meşhur olacaksın!"

Akte, hayretle dudağını bükerek sihirbazı daha fazla dinlemek istemedi. Bir miktar para vererek savdı. Roma dilberi odasına çıktığı zaman, merak ve hayretler içinde düşünüyordu:

"Hükümdar kadar mesut ve meşhur olacakmışım! Tuhaf şey! Bugün, beni evine kapatan bir korsanın sevgilisi, esiri… Yarın belki de bir karısı olabilirim. Fakat bu kadar

---

[11] Ebediyen.

parlak ve muhteşem bir istikbale nereden ve nasıl kavuşacağım?"

***

Aradan birkaç gün geçmişti. Akte yavaş yavaş Cerbe'ye ve Hızır Bey'e ısınmaya başlamıştı. Hızır Bey sevilmeyecek bir adam değildi. Uzun boylu, sert bakışlı ve çok yakışıklı bir erkekti. Tunus'a gittiği zaman Hızır Bey'in kahramanlıkları kadınların ağzında dolanıyordu. Güzel Akte bu destanları ilk önce komşularından dinlemişti. Bir sabah gene zenci uşağın yardımı ve delaletiyle komşusu ihtiyar bir deri taciriyle pencereden konuşan Romalı kadın, ihtiyar tacirden şu sözleri dinlemişti:

"Bütün Cerbe ahalisi ve bilhassa genç kızlar sana gıpta ediyorlar, yavrum! Hızır Bey gibi bir kahramanın karısı olmak, her kadına nasip olmayan bir saadettir." Akte o gün biraz daha derin ve ciddi bir alaka ile sormuştu:

"Hızır Bey'i çok mu seviyorsunuz?"

"Göz bebeğimizden fazla. Yurdumuzda onu sevmeyen bir fert yoktur. Vatanımızı düşman istilasından o korudu. Bize aç kaldığımız zaman erzak getiren odur. Namus ve şerefimizi düşman pençesinden o kurtardı. Hızır Bey'e daima boynumuz eğiktir."

Akte komşusundan bu cevabı aldığı günden beri düşünüyordu: "Acaba Hızır Bey kendisini candan seviyor muydu? Çünkü o, Hızır Bey'i sevmeye, onunla meşgul olmaya, onu fazla düşünmeye başlamıştı."

Hızır Bey geceleri eve geldiği zaman, Akte, bu temiz yürekli kahramanın gözünün içine bakıyordu. "Yarın limandan hareket edeceğiz," dediği gün, Akte kalbinden vurulmuş gibi sarsılacak ve ağlayacaktı. Hızır Bey'in bir yere gitmesine taraftar değildi. Fakat bunu henüz Hızır Bey'e söylemeye cesareti yoktu.

Hızır Bey, Akte'nin kendisiyle alakadar olmadığını gördükçe müteessir oluyordu. Berberiye'de bu meşhur kahramanı sevmeyen hangi kadın vardı? Akte'nin bu kadınlardan -renginden başka- ne farkı vardı? Hızır Bey, o akşam eve geldiği zaman çok kederliydi. Birkaç Fransız galisinin Halkulvâd Limanı'na doğru gittiğini gözcüler haber vermişlerdi. Hızır Bey'in Tunus'a gitmesi lazımdı.

Çoktan beri bu sularda görünmeyen Fransızlar son zamanda Barbaros Kardeşlerin Berberistan sahillerinde dünyaya meydan okuduklarını hayretle haber almışlardı. Fransa hükûmeti, otuz üç parçadan ibaret bir fırka donanma ile Tunus'ta sırf Hızır Bey ile çarpışmaya geliyordu. Arka arkaya gelen bu haberler Hızır Bey'i çileden çıkarmaya kâfiydi.

Hızır Bey'in donanması Cerbe Limanı'nda duruyordu. Halkulvâd'ı Fransız taarruzundan kurtarmak ve mütecavizlere haddini bildirmek lazımdı… Fakat Akte'yi kime bırakacaktı? Genç kadın, Hızır Bey'in bakışlarından şüphelenmişti.

"Yeni bir yolculuk mu var?" diye sordu. "Beni burada yalnız mı bırakacaksın?"

Hâlbuki Akte, o güne kadar: "Beni memleketime ne vakit göndereceksin?" diye soruyordu. Şimdi neden aynı suali tekrarlamamıştı? Akte'nin gözleri dolu idi. Hızır Bey:

"Çabuk gidip geleceğim…" diye söze başlarken, Romalı kadın, Hızır Bey'in ellerine sarılarak ağlamaya başlamıştı.



HALKULVÂD KALESİ ÖNÜNDE...

HIZIR Bey, Çiçel'de kendisini bekleyen büyük kardeşi İshak Bey'i düşünerek yola çıkmaya karar vermişti. İshak Bey'in diğer limanlardan önce tecavüze uğraması muhtemeldi. Fransızlar, Halkulvâd Limanı'na gitmişlerse Çiçel'i de herhâlde ihmal etmeyeceklerdi.

İshak Bey Midilli'den hareket ederken, Sultan Süleyman kendisine iki kadırganın refakat etmesini emretmiş ve İshak Bey Tunus'a bu kadırgalarla beraber gelmişti. İshak Bey, küçük kardeşi Hızır'ı görünce "Beni padişah gönderdi. Burada çok kalmak fikrinde değilim. Hünkâr seninle görüşmek niyetindedir. Buradaki vaziyetini ve akınlarını bizzat senden dinlemek istiyor!" demişti.

Hızır Bey bir türlü işlerini yoluna koyup İstanbul'a gidemiyordu. Şimdi de bir Fransız hücumu meselesi çıkmıştı. Mamafih Hızır Bey, Fransızların hakkından geleceğinden, onları çabuk püskürteceğinden emindi. Akte'yi Cerbe'de zenci uşağına teslim ederek gemileriyle birlikte yola çıktı. Fransızlar bir taraftan limanı sarmışlar, bir taraftan da karaya asker çıkararak Tunus Kalesi'ni sıkıştırmaya başlamışlardı. Hızır Bey gemileriyle limana girer girmez, kanlı bir muharebe başladı. Fransızların limandaki vaziyetleri kendilerini müdafaa etmeye çok müsaitti... Gemileri de Barbaros'un gemilerinden hem sayı itibariyla fazla hem de askerce kuvvetliydi.

Hızır Bey gemilerini limanda bırakarak tayfalarıyla birlikte kaleye girdi ve kale dâhilindeki Türkler ve yerli müdafilerle düşmanı püskürtmeye çalıştı. Fransız galilerinde tahminen altı binden fazla asker vardı. Fakat kaleden o kadar müthiş bir ok yağmuru başlamıştı ki... Suyun üstü Fransız askerlerinin cesetleriyle örtülmüştü. Fransızlar bu

müthiş manzara karşısında, maneviyatı tamamıyla bozulmuş bir hâlde limandan uzaklaşmaya mecbur olmuşlardı.

Hızır Bey, kalenin tepesinden düşmanın firarını seyrediyordu. Fransızlar uzaklaşınca, Hızır Bey kendi tayfalarından bir müfreze ile limana çıktı. Fransızlar o kadar büyük bir telaş ve korku ile kaçmışlardı ki tayfaları yaralanan altı büyük gemiyi cephanesi ve erzakıyla limanda bırakmaya mecbur olmuşlardı. Hızır Bey derhâl bu gemileri zapt ederek, kendi kürekçilerini yerleştirdi. Hızır Bey ve maiyeti kısa bir zaman sonra tekrar limana ve şehre hâkim olmuşlardı. Tunus sultanı, "Hayatımı sana borçluyum!.." diyerek Hızır Bey'i bir defa daha takdir etmişti.

Fransızlar bundan sonra Tunus'u bırakarak, Halkulvâd'a hücuma başlamışlardı. Burası Tunus'un boğazı ve kapısı demekti. Düşman, kaleyi uzaktan muhasara etmişti. Fransız kaptanlarının maksadı, Tunus'tan firar eden askeri burada karaya çıkarmaktı.

Fransız amirali, "Ne olursa olsun, bu kaleyi ele geçireceğiz. Fransa'ya başka türlü dönemeyiz… Hükûmet yüzümüze tükürür," diyerek mütemadiyen kendi muhariplerini sıkıştırıyordu. Halkulvâd önünde birer hafta fasıla ile iki kanlı çarpışma olmuştu. İshak Bey düşmanla bu kalede karşı karşıya dövüşüyordu… Yanında fazla muharip yoktu… Fakat düşmanı o kadar müthiş bir ok yağmuruna tutuyordu ki Fransızlar o güne kadar hiçbir harpte bu derece şiddetli ok hücumuna maruz kaldıklarını hatırlamıyorlar ve kalenin eteklerine bile asker çıkaramıyorlardı.

Nihayet kalenin cenup cihetindeki kapısından Hızır ve Oruç Beyler de İshak Reis'in imdadına yetişmişlerdi. Bir akşam Hızır Bey, kalenin eteklerine asker çıkarmaya teşebbüs eden Fransız kumandanını gördü. Yanındaki okçulardan birine:

"Yiğitler, çabuk, bana kirişi sağlam bir yay veriniz!" diye bağırdı.

Muhariplerden biri gergin bir yay uzattı. Hızır Bey okçulukta mahir değildi. Fakat iyi nişancı idi. Fransız kumandanına nişan aldı… Ok yaydan çıkar çıkmaz, düşman kumandanı tam göğsünden yaralanmış ve derhâl denize düşmüştü. Bu hadiseden sonra düşman donanmasında bir karışıklık başladı. Herkes korkudan küreklere sarılarak geriye çekiliyordu. Fransız donanması başsız kalınca kale önünde tutunamayacağını ve hele kaleyi zapt etmenin kabil olamayacağını anlayarak limandan çıktı. Hızır Bey, kalenin burçlarından düşman gemilerini enginlerde kaybolunca kadar seyretmişti.



TUNUS SULTANI İLE BAŞ BAŞA...

FRANSIZ donanması, Halkulvâd Kalesi önünde perişan olarak ters yüzüne gittikten sonra, Hızır Bey, Tunus'a gelerek Sultan Mehmed'in sarayında birkaç gün misafir kalmıştı.

Tunus Müslümanları Hızır Bey'i görünce "Büyük halaskârı selamlayalım..." diyerek yollara dökülmüşlerdi. Hızır Bey, maiyetinden birkaç denizci ile birlikte saraya giderken kadın, erkek, genç, ihtiyar binlerce insan Hızır Bey'in yolunu keserek, hep bir ağızdan:

"Yaşa koca aslan!" diye bağrışıyorlardı.

Tunus sultanı Hızır Bey'i harem kapısından karşılamıştı. Oruç ve İshak Beyler kısa bir zaman için Halkulvâd Kalesi'nde kalmışlardı. O akşam Sultan Mehmed'in sarayında büyük şenlikler yapılıyor, memleket baştan başa fanuslar[12] ve bayraklarla donanıyordu.

Fransız donanmasının ters yüzüne ve perişan bir hâlde Fransa'ya dönmesi Avrupalıları hayretten hayrete düşürecekti. Çünkü o güne kadar Fransız donanması Berberistan sahillerinde böyle müthiş bir inhizama uğramamıştı. Üstelik Fransız donanması Fransa'ya kumandanlarını da kaybetmiş olarak dönüyorlardı. Kalenin önünde denize yuvarlanan Fransız kumandanı gerçi Fransız gemicileri tarafından küçük bir çektirme ile sürüklenerek kumandan kalyona götürülmüşse de kumandanın biraz sonra öldüğü anlaşılmıştı. Fransız sancak direğindeki büyük bayrağı indirerek kumandanlarını bu bayrağa sarmışlardı... Ve gemi bayrak çekmeden enginlere doğru kaçmıştı.

---

[12] Uzun ayaklı süslü fener.

Sultan Mehmed, Hızır Bey'i görünce "Sen de Oruç Bey gibi eşsiz bir aslanmışsın!" diyerek boynuna sarılmış ve üç defa alnından öpmüştü. Şenlik gecesi, Hızır Bey'in Romalılardan esir alıp sultana hediye ettiği Necmülbahir de Tunus sultanının yanında oturuyordu. Sultan Mehmet'in iki karısı vardı. Fakat bu kadınlar Müslüman olduğu için, yabancı erkeklerin yanına çıkmazlardı. Necmülbahir, Hızır Bey'i görünce tanıdı:

"İşte bizi esir alan korsan…" diyerek yüzünü buruşturdu ve Hızır Bey'in yüzüne bakamadı. Hızır Bey, Akte'den bahsederek:

"Arkadaşınız çok mesuttur," dedi. Cerbe'de Romalı bir prenses gibi değil fakat ona yakın bir ihtişam ve refah içinde yaşıyor. Siz de zannederim ki sultanın biricik gözdesisiniz! Necmülbahir, Hızır Bey'in konuşmasından hoşlanmıştı… Yavaşça başını kaldırdı:

"O zaten bir prensestir," dedi. "Siz onu para ile satın alınmış bir cariye mi sandınız?"

"Hayır… Böyle bir kanaatim yok. Ben de kendisine prenses gibi hürmet ediyorum." Sultan Mehmed gülerek, Hızır Bey'in sözünü tamamladı:

"Hızır Bey, Barbaros Kardeşlerin en küçüğüdür, yavrum! Fakat yaptığı işler o kadar büyük ki… Sizin gemilerinizi esir aldıktan sonra, şimdi de koskoca bir Fransız donanmasını mağlup ve perişan ederek firara mecbur etti. Ümit ederim ki Fransızlar bir daha Berberiye'ye gelmeye tövbe edeceklerdir." Ve sonra kaşlarını çatarak şu sözleri ilave etti:

"Hızır Bey, sizin limanlarınızda küçük balıkçı gemilerinin peşinde koşan korsanlardan değildir. O, büyük devletlerin büyük galilerini zapt etmekten, meşhur kumandanlarıyla çarpışmaktan zevk duyan bir kahramandır. Ona hürmet etmeni isterim!" Romalı kadın Hızır Bey'in yüzüne bakarak gülümsedi:

"Affedersiniz, ben sizin meşhur bir amiral olduğunuzu bilmiyordum. Sizin elinize esir düştüğüm günden beri devam eden derin bir hayranlık içinde bocalamaktayım. Gözlerimi kapadığım zaman kendimi Roma'da zannediyorum. Fakat gözlerimi açınca acı bir hakikatle karşılaşıyorum… Yurdumdan çok uzaklarda yaşadığımı anlıyorum." Genç kadın içini çekerek bir müddet sustuktan sonra tekrar konuşmaya başladı:

"Akte hayatından çok memnun demiştiniz… O aşksız yaşayamayan bir kızdır. Acaba Cerbe'de, kendisine bir gönül eğlencesi bulabildi mi?" Hızır Bey, hayretini gizleyemedi:

"Gönül eğlencesi mi dediniz?" Necmülbahir güldü:

"Evet… O, her ay bir âşık değiştirir. Onu, hiçbir erkek, bir aydan fazla oyalayamaz."

"Tuhaf şey! Ben, Akte'de böyle, bir ayda değişen bir ruh sezmedim. O bilakis, sevmesini çok iyi bilen ve izzetinefsini de sevgisi kadar koruyan zeki, kıskanç, uzağı görür bir kadındır."

"Bu kadar kısa zaman içinde onun hakkında bu kadar iyi ve kati hükümler vermenize hayret etmemek kabil değil. Ah bu erkekler… Güzel bir kadın gördüler mi, derhâl gevşeyiverirler, hükümlerini görüşlerine göre verirler. Siz, Akte'yi hiç anlayamamışsınız! Yani açıkçası onun sizi sevdiğini söylemek istiyorsunuz, değil mi?" Hızır Bey, sultanın yüzüne bakarak başını salladı:

"Evet… Akte, beni deli gibi seviyordu."

"Sevseydi, onu Cerbe'de yalnız bırakmazdınız!"

"Kendi evimde bıraktım. Vazifem çağırıyordu… İş zamanı kadın koynunda yatamam."

"Akte'nin erkeksiz yaşayamayacağını, sizden ayrılınca başka birinin kolları arasına atılacağını ne yazık ki anlayamamışsınız!"

Hızır Bey, hakikaten aşktan anlamayan bir kadın mı sevmişti? Akte'yi gözünün önüne getirdi. Onun şakrak sesini işitiyordu: "Hızır Bey, sizi harpten dönünceye kadar bekleyeceğim!" Bu ses, aşktan anlamayan, riyakâr bir kadın sesine benzemiyordu.

"Akte'nin beni aldattığını zannetmiyorum," diyerek, Romalı kadını susturmak istedi. Necmülbahir, Tunus sultanının çok kısa zaman içinde zihnini çelmeye muvaffak olmuştu. Hızır Bey'le genç kadının münakaşasından Sultan Mehmed âdeta hiddetleniyordu. Hızır Bey'e bir şey söylemeye cesaret edemiyorsa da duygularını belli etmekten de kendini alamıyordu. Belliydi ki Romalı dilberlerden biri Tunus sultanının, diğeri de Hızır Bey'in kalbini çelmeye muvaffak olmuştu. Hızır Bey bu muhavere üzerine hükümdarın yanında daha fazla kalmak istemedi… Sarayda kendisine tahsis edilen daireye geçti. Hızır Bey bu sırada Tunus'taki Müslümanların ahvalini tetkik etmeyi de ihmal etmiyordu. Son seneler içinde Berberiye'de yaşayan Müslüman kabileleri arasında ittihat duyguları hemen hemen kökünden silinmiş gibiydi. İki kabile şöyle dursun, Tunus sultanına bağlı iki memleket ahalisi arasında bile ekseriya kanla biten geçimsizlikler vardı. Hızır Bey halkla temas edince bu geçimsizlikleri daha yakından görmüş ve Berberistan'a İspanyol hücumu tehlikesinin nereden doğduğunu anlamamıştı.

Halk iki sınıfa ayrılmıştı. Tunus'ta asilzadeler sınıfı hükûmeti idare etmekten aciz olduğu hâlde, bu işi muvaffakiyetle görebilecek kimselerle uzlaşmaya da tenezzül etmiyorlardı. Hakiki muharipler ve kahramanlar ya kalelerden uzaklaştırılıyor ve yahut kendiliklerinden çekilip gidiyorlardı. Barbaros Kardeşler, "Tunus'u İspanyol istilasından kurtarmak lazımdır!" diye feryat ederken, Tunus'taki asilzadeler düşmanın nerelere taarruz etmek istediğinin farkında bile değillerdi. Hızır Bey'in ecnebilerle daha faz-

la teması vardı. Türk gemicileri deniz ortalarında sık sık Cenovalılarla karşılaşıyorlar, İspanyol kaçakçılarıyla zaman zaman harbe bile tutuşuyorlardı. Bu karşılaşmalardan, Barbaros Kardeşler ecnebilerin vaziyetini ve Berberistan'daki Müslümanlar hakkında neler düşündüklerini yakından öğreniyorlardı. Hızır Bey Tunus'ta dolaşırken, iki İspanyol tacirinin muhaveresi nazarı dikkatini celbetmişti. Tacirler, Barbaros Kardeşlerden bahsediyorlardı:

"Oruç Bey'in eski hamleleri kalmamış…"

"Küçük kardeşi onu çoktan bastırdı."

"Ben Hızır Bey'in düşüncelerini İspanya için tehlikeli görüyorum."

"Sen onun düşüncelerini nereden öğrendin?"

"Herkes söylüyor; Hızır Bey, Endülüs Müslümanlarını İspanyol mezaliminden kurtaracakmış."

"Yani İspanya donanmasıyla boy ölçüşmeye kalkacak, öyle mi?"

"Zannetmem. Sadece Endülüs Müslümanlarını kurtarma niyetinde imiş."

"Bu kadarla kalacağını tahmin etmiyorum."

"Ya ne sanıyorsun… İspanya'yı baştanbaşa işgal ve istila mı etmek istiyor?"

"Kim bilir!.."

Hızır Bey tacirlerin arkasında gizlenmişti. Birdenbire meydana çıkarak bunlardan birinin omzuna yavaşça dokundu:

"Sinyor, fazla endişe etme! Benim İspanya'da gözüm yok. Yalnız oradaki dindaşlarımı İspanyol mezaliminden kurtarmaya gideceğim. İcap ederse yolda veya orada büyük İspanyol donanmasıyla da boy ölçüşeceğim."

Tacirler başlarını arkaya çevirince Hızır Bey'le karşılaştılar. İkisinin rengi birden sapsarı olmuştu. Demek ki deminden beri konuştuklarını Hızır Bey dinliyordu. Tacirler

birbirlerine bakışarak bir pot kırıp kırmadıklarını anlamak istediler. Hızır Bey gülerek yürüdü:

"O kadar çok korkmayın, canım! Türkler, bir urganla beş kişiyi birden boğazlamazlar." Tacirlerden biri arkasına bakmadan mırıldandı:

"Onunla rüyada bile karşılaşacağımı ummazdım. Korkudan yalnız dudağım değil, yüreğim bile çatlıyordu. Bu adam İspanya'yı baştan başa işgal etse hakkıdır."

***



TUNUS MÜSLÜMANLARI TAHRİKÂTA BAŞLAYINCA...

HALKULVÂD muzafferiyetinin yaptığı tesir yavaş yavaş kaybolmaya ve hafızalardan silinmeye başlamıştı. Tunus Müslümanları, Hızır Bey aleyhinde tahrikât yaparak Barbaros Kardeşleri şehirden uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Şehir içinde yaşayan asilzadeler biraz daha insaflı düşünüyorlardı. Tunus düşman istilasına maruz kalacak olursa bundan en ziyade müteessir olacak zenginler ve asilzadelerdi. Hızır Bey bu zümre ile daha yakından temas ediyor fakat bir türlü anlaşmak imkânını bulamıyordu. Çünkü Tunus Müslümanlarını felakete sürükleyen eski bir hastalık vardı: Benlik davası. Fakirler cahil ve mutaassıp olmakla beraber, aynı zamanda da harbe gitmekten yılmış, sefahate meyletmiş ve vatan müdafaasını ihmal başlamıştı. Asilzadelere gelince, onlar da memlekete her biri ayrı ayrı hüküm ve tasarruf etmek, vatan müdafaasına yalnız fakir ve cahilleri göndermek isterlerdi.



BARBAROS KARDEŞLERİN BAŞLARI MI KESİLECEK?

HIZIR Bey, Tunus'ta daha fazla kalmak istemiyordu. Halk arasında dönen kuvvetli rivayetlere göre Sultan Mehmed'in İspanyollarla gizli bir muahede akdettiği seziliyordu. Hızır Bey, büyük biraderi İshak Reis ile bu mesele etrafında konuştuktan sonra, Cezayir'in belli başlı müstahkem mevkilerinden olan ve İspanyolların işgal ve idaresi altında bulunan Adakale'ye hücum etmek fikrini ileri sürdü. Hızır Bey buna teşebbüs etmekle sultanın İspanyollarla olan münasebetinin derecesini anlamış olacaktı. İshak Bey de kardeşinin fikrini tasvip etmişti. Cezayir'de adedi çoğalan Türkler de Hızır Bey gibi, Adakale'nin İspanyollar elinden alınmasını istiyorlardı.

İshak Bey vaziyeti Oruç Bey'e de bildirmek icap ettiğini ileri sürerek, yapılacak hücumun daha esaslı bir şekilde hazırlanmasını söyledi. Hızır Bey üç bine yakın Türk muharibini başına toplayarak gizlice tertibat almış ve Sultan Mehmed'e, "Türkleri bu fikir ve maksatlarından geri çevirmek kabil değil. Zaruri olarak Adaya hücum edeceğiz…" demişti.

Tunus sultanı, kalenin vaziyetinden çok emin olduğu için mi yoksa hakikaten İspanyollardan öç alınmamasını muvafık bulduğu için mi sükût etmişti? Hızır Bey bu muammayı halletmek istiyordu. Adaya sekiz çektirme ve altı büyük kalyon ile hücuma başlanmıştı.

Bir gün öğlene kadar fasılasız ok yağmuru devam etti. Kaleden bir fert görünmüyordu. Kalenin surları çok yüksek ve hakikaten müstahkemdi. Hızır Bey öğleden sonra kaleye bir iki kişilik bir heyet göndererek kale kumandanından mukavemet etmeden kalenin teslimini istemişti. İspanyol

kumandanı inatçı bir adamdı. "Ben Barbaroslar'a harpsiz eski pabuçlarımı bile teslim edemem!" tarzında cevap vererek heyeti iyice tahkir etmişti. Hızır Bey bu cevabı alınca hiddetlendi… Her gün sabahtan akşama kadar kaleyi dört tarafından şiddetli ateş altına aldı.

Bu şiddetli muhasara on sekiz gün devam ettiği hâlde, kaleden bir tek İspanyol neferin bile yaralanıp düştüğü görülmemişti. Kale hiçbir taraftan hasara uğramamıştı. Hızır ve İshak Beyler bu muhasaradan, altı ay da devam etse bir müspet netice elde edilemeyeceğini anlayınca geri dönmüşlerdi.

Türk akıncıları Tunus'a geldikleri zaman yeni bir hadise ile karşılaştılar. Berberistan ordusunda Türkler aleyhine garip bir hareket vardı. Şeyh Salim isminde bir kabile reisi, başta Barbaros Kardeşler bulunduğu hâlde Türklerin Cezayir'den çıkmalarını istiyordu.

İshak ve Hızır Beyler bir taraftan da Oruç Bey'e haber göndererek kendisini diğer gemilerle beraber merkeze davet etmekle beraber, diğer taraftan da Berberistan ordusunun ileri gelenleriyle temasa girişmişlerdi. Berberiye'nin tanınmış kumandanlarından biri gizlice Hızır Bey'i bir akşam evine çağırarak, "Biz din kardeşiyiz, sizden memleketimiz çok iyilik gördü. Sana hakikati anlatmaya mecburum," demiş ve isyan hazırlığının iç yüzü hakkında şu izahatı vermişti:

"Şeyh Salim çok haris ve kıskanç bir adamdır. Bütün emeli Sultan Mehmed'i mevkisinden düşürüp kendisi o mevkiye geçmektir. Siz Sultan Mehmed'e müzaheret ettikçe bu arzusunun husulüne imkân yoktur. Bunun için evvela sizi Berberistan'dan uzaklaştırmak lazım geldiği kanaatindedir. Orduyu bu suretle sizin aleyhinize kışkırtmıştır. Ben her ne kadar bu hareketinin kendisini beklediği maksada eriştiremeyeceği söyledimse de bana inanmadı. Ordu üzerindeki nüfuzumu kırdı. Mamafih bütün Berbe-

riye askeri onunla beraber değildir. Başında ancak üç bin kişilik bir kuvvet vardır… Ve yarın akşam zannederim ki sizin karargâhınıza ani bir hücum yapılarak evvela siz Barbaros Kardeşlerin başları kesilecek, sonra birer birer ne kadar Türk varsa kılıçtan geçirilecektir!"

Hızır Bey bütün varlığıyla çalıştığı ve düşmana karşı göğsünü gerdiği bu memlekette yapılan sayısız yararlılıkların takdir edilmeyişinden çok müteessir olmuştu. Demek ki o gece Türk karargâhına baskın yapılacaktı? Hızır Bey o dakikaya kadar bunu nasıl haber almadığına şaşıyordu. Berberiler işi bu kadar gizli mi tutmuşlardı? Oruç Bey olsun imdada yetişmiş olsaydı, bu mağlubiyetten doğacak mesuliyeti hiç olmazsa aralarında paylaşacaklardı.

Hızır Bey, "Allah bizimle beraberdir," diyerek pusuda şikârını bekleyen yol kesiciler gibi, karanlık basınca bir tarafa sindi. Bütün Türkler silahlıydılar… Fakat bir şeyden haberleri yokmuş gibi görünerek hareketsiz yatıyorlardı.

Bu tahrikin önüne geçmesi mümkün olduğu hâlde ehemmiyet vermeyen Sultan Mehmed o gece sarayından sevgili Necmülbahir ile eğleniyordu. Artık Hızır ve İshak Beyler anlamışlardı ki, Sultan Mehmed de Barbaros Kardeşlerin Berberiye'de kalmalarını candan arzu etmiyordu. Gerçi Tunus sultanının halk üzerinde büyük bir nüfuzu yoktu. Fakat ne de olsa bir memleketin hükümdarı idi. Bu sıfatla ne istese yapamazdı?

Türkler o gece mukadderatını bekleyen kurbanlık koyun gibi, boyunlarını uzatarak toprağın üzerine serilmişlerdi… Gözleri açıktı… Silahları bellerinde takılıydı ve hepsinin yayları gerilmişti… Hepsinin yüreğinde bir iman vardı; mağlup olmayacağız…

Türk karargâhında birdenbire beklenilmeyen bir telaş eseri görülmüştü. Berberiye ordusuna mensup üç yüz atlı, Türk çadırlarını yıkarak taarruza geçmişlerdi. Bu ani baskın Berberileri büyük ümide düşürmüştü. Onlar, Türkle-

rin uyuduğuna kaniydiler… Palalarını bile çekmeye lüzum görmeden çadırları çiğneyip geçiyorlar, "Barbaros nerede?" diye soruyorlardı.

Türk kahramanları içinde uyanık olmayan fert yoktu. Hepsi birden ayaklanmışlardı. Berberiler birdenbire şaşırdılar. "Türklerin uykusu bu kadar hafif midir?" diye bağrışırlarken, ileriden acı bir ses işitildi. Berberilerin tanınmış zabitlerinden biri yaralanmıştı.

Berberiler, "Eyvah! Şeyh Salim vurulmuş…" diye haykırarak geri dönmeye başlamışlardı. Hâlbuki bu feryat, Şeyh Salim'in sesi değildi. Yaralanan, Berberilerin çok güvendikleri bir zabitti. Şeyh Salim vaziyeti arkadan idare ediyor ve göze görünmüyordu. O gece, baskından müspet bir netice alamayan Berberiler, Türk karargâhında hayli telefat verdikten sonra firara mecbur olmuşlardı.

Sabahleyin şehir dâhilinde müthiş bir kargaşalık başlamıştı. Ölenlerin aile ve akrabaları küme küme sokaklarda dolaşarak "Türklerden intikam almak zamanı gelmiştir!" diye bağrışıyorlardı. Barbaros Kardeşler kendi karargâhlarından bu gürültülü sesleri işitince, ikisi birden içlerini çekerek birbirlerine bakıştılar. İshak Reis, "Çok memnunum ki Oruç burada değil. Eğer burada olsaydı, şu nankör mahlukları koyun gibi boğazlardı," diye söyleniyordu. Hızır Bey çok müteessirdi. "Onları koyun gibi boğazlamasını ben de pekâlâ bilirim," dedi. "İyilikten anlamayan insanlara fenalığın ne demek olduğunu göstermeli ki, iyiliği anlayabilsinler…" dedi. Hızır Bey'in damarlarında taşıdığı Türk kanı, iyiliği takdir eden asil insanlara karşı çok sakindi. Fakat onlar Türk'ün asil ruhunu boğacak kadar küçüklük göstermişler ve Adakale İspanyollarıyla gizlice Barbaros Kardeşler aleyhine mukavele imzalamışlardı. Hızır Bey bu hadiseyi baskın gecesinin ertesi günü haber almıştı. Zaten Şeyh Salim'in çevirdiği fırıldakları uzaktan takip ediyordu. Berberilerin arasına casus bile koymuştu.

Yerliler, düşman askerlerinin zaman zaman Cezayir sahillerine gelerek birçok kimselerin mallarını yağma ve karılarına tecavüz ettiklerini hatta sayısız genç kızları kaçırdıklarını ne çabuk unutmuşlardı. Oruç ve Hızır kardeşler Berberistan kıyılarını düşman istilasına karşı az mı müdafaa etmişlerdi? Barbaros Kardeşler olmasaydı, acaba Berberiye bugünkü refah ve servete nail olabilir miydi? Yerliler bunu göremeyecek, düşünmeyecek kadar cahil ve duygusuz insanlar değillerdi. Acaba bu fedakâr kahramanlara karşı neden hasmane bir vaziyet almışlardı? Neden bu halaskârları Berberistan'dan kovmak istiyorlardı? Cezayir Limanı'nın kapısı demek olan Adakale İspanyolları acaba yerlilere Türklerden daha fazla mı munis ve yakın görünüyordu? Berberilerin onlarla birleşmesi Hızır Bey'in beyninde gittikçe alevlenen volkanlar tutuşturmuştu. "Ben bu cinayeti hazmedemem!" diyerek İshak Reis'ten ayrılmış, halkın arasına karışmak kastıyla yanına aldığı beş-on gemici ile şehrin büyük camisine doğru yürümüştü. Yolda Hızır Bey'i görenler birbirlerine uzanarak:

"İşte," diyorlardı, "bugün değilse yarın kanını toprağa akıtmak istediğimiz adam avenesiyle birlikte arkamızdan geliyor." Hızır Bey bunu işitince yıldırımla beyninden vurulmuşa döndü. "Ben memlekette hiç mi sevilmemişim… Bu millete hiç mi iyilik yapmamışım?" diyerek halın peşine takıldı. Büyük cami civarına vardığı zaman, Şeyh Salim'in camide halkı başına toplayarak, Türkler aleyhine tahrik ve teşvik yollu vaiz ve nasihat ettiğini gördü.



ALLAH'IN HUZURUNDA BİR YEMİN

TÜRK'ün kanı bundan fazla serin ve hareketsiz kalamazdı. Hızır Bey'in damarları birden tutuşmuştu… Yanındaki gemicilerden birine, "Haydi, karargâha git… Hepsi silahlarıyla buraya gelsinler!" dedi. Aradan yarım saat geçmeden beş yüzden fazla Türk akıncısı caminin etrafını sarmıştı. Camide üç yüz kişiden fazla cemaat vardı. Bunlar Cezayir'in en ileri gelen kimseleriydi… O gün hassaten Şeyh Salim tarafından camiye davet edilmişlerdi. Şeyh Salim, cemaatle ilk ve son söz olarak şunları söylemişti:

"Türkleri memleketimizden ölü olarak çıkarmalıyız. Çünkü gemicilikte her milletten üstün olan bu adamlar sahillerimizi yakarlar ve bizden intikam almanın yolunu bulurlar. Onları şehir dâhilinde birer birer boğup öldürmeye Allah'ın huzurunda yemin edelim!"

Türkler bu sözleri kulaklarıyla işitiyorlardı. Artık hiçbir Türk'ün bekleyecek vakti yoktu. Herkesin sabrı tükenmişti. Derhâl cami etrafından tertibat alarak evvela kapıları tuttular… Sonra beşer beşer palalarını havada sallayarak içeriye daldılar. Cemaat, birdenbire, palalarını savurarak içeriye giren Türkleri görünce şaşırmışlardı. Şeyh Salim'in bulunduğu kürsünün etrafındaki Berberilerden birkaçı ucu kıvrık hançerlerini çekerek, ilk içeriye giren Türklerden üç kişinin karnını deşince, işin rengi değişmişti.

Hızır Bey, Berberistan'ı ayaklandırmak isteyen bütün müfsitlerin camiden toplandıklarını gördü… "Evvela şeyhin boynunu vurun!" diye bağırdı. Şeyh Salim, Türklerin çok kuvvetli hamlelerle içeriye girdiklerini ve cemaati kı-

lıçtan geçirmeye başladıklarını görünce Hızır Bey'e yalvarmaya başlamıştı:

"Nasılsa şeytana uydum, aslanım! Beni evlatlarıma bağışla!"

Hızır Bey bu sözlere kulak vermiyordu. Kendisinin imhası maksadıyla camiden toplanarak Allah'ın huzurunda yemin eden insanlara nasıl merhamet edilirdi? Hızır Bey maiyetine sordu:

"Bizi öldürmek için toplanan bu herifleri serbest mi bırakalım, yoksa birer birer kollarını bağlayıp gemilere mi götürelim?"

Türk muharipleri, arkadaşlarından birkaçının bağırsakları karnından sarktığını görünce, "Hepsini vuracağız…" diyerek evvela Şeyh Salim'i sonra birer birer yanındaki muhafızlarını birer vuruşta yere serdiler. Türk gemicilerinden biri, şeyhin kafasını yakalayarak dışarıya çıkarmıştı. Memleketi ateşleyen bu müfsit adamın kafasını şehir içinde halka teşhir etmek -o vakit için- hiç de fena bir tedbir değildi. Hızır Bey, gemicinin hareketini muvafık bulmuştu. Türk aslanları bir taraftan müfsitleri kılıçtan geçirirken, diğer taraftan da şeyhin kesik kafasını şehrin en kalabalık bir caddesinde yüksek bir direğe asıp bırakmışlardı. Şeyh Salim'in kafasını görenler birer birer dükkânlarını kapayıp evlerine kaçıyorlardı. O gün Türklerin kahramanlıklarına bir daha yakından şahit olan Berberiler, sütü dökülmüş kedi gibi birer köşeye sinmişlerdi. Hızır Bey, caminin avlusunda İslam aleyhinde küffarla ittihat ve ittifakı sabit olan müfsitleri ayırdı ve siyaset meydanına çekti. Hızır Bey'in o gün siyaset meydanında akıttığı kan, bütün Cezayir'i düşman istilasından kurtarmıştı.

Adakale İspanyolları, müttefiklerinin ölüm cezasıyla tecziye edildiğini görünce korkularından adayı terk edip kaçmaya teşebbüs ettiler. Fakat Hızır Bey'in fikir ve maksadı çok açıktı. O, artık ecnebi düşmanla değil, yerli hain-

lerle mücadeleye karar vermişti. Adakale İspanyolları, Barbaros Kardeşlerin fikir ve maksatlarını anlayınca geniş bir nefes alarak adayı terk etmek fikrinden vazgeçtiler.

Sultan Mehmed, sarayında korku ve heyecan içinde, bu mücadelenin neticesini bekliyordu. Sultan'a, camideki hadiseyi yetiştirmişlerdi. Sultan Mehmed zaten Barbaros Kardeşlerden çekindiği için, hadiseyi soğukkanlılıkla karşıladı ve Şeyh Salim'in ölümü karşısında fazla teessür göstermedi. Sultan Mehmet acaba, "Bir Şeyh Salim gittiyse yerine on Şeyh Salim gelecektir!" tesellisiyle mi fazla telaş göstermemişti? Yoksa Şeyh Salim'in ölümüyle saltanat sandalyesinin biraz daha emniyet altına girdiğinden memnun olduğu için mi heyecana kapılmamıştı? Her ne maksat ve şekilde olursa olsun, Tunus sultanının Barbaros Kardeşlere karşı samimi olmadığı tahakkuk etmişti.

Hadise, birtakım müfsitlerin Adakale İspanyollarıyla, Türkler aleyhinde ittifak etmiş olmalarından ibaret kalsaydı, Hızır Bey, Şeyh Salim'i cezalandırmakta iktifa edecekti. Fakat Türkleri Cezayir'den çıkarmak isteyenler yalnız camide değil, gizli gizli şehrin muhtelif yerlerinde de toplanıyorlardı.

Adakale İspanyolları vaziyeti derhâl İspanya hükümetine bildirmişlerdi. Sultan Mehmed'in İspanya hükûmetinden istimdat ettiği şayiası dillerde dolaşırken, Hızır Bey, Tunus'tan bir yere gidemezdi. Cerbe'de kendisini bekleyen Akte'yi düşünmüyor değildi. Romalı kadına söz vermişti: "Yakında geleceğim!" demişti. Akte de ona aynı sözü vermemiş miydi? Fakat vaziyet, Barbaros Kardeşleri Cerbe'ye göndermeye müsait değildi. Hızır Bey, fesat ocağının kendi aleyhlerinde mütemadiyen kaynadığını görüyordu. Acaba dillerde dolaşan şayialar doğru muydu? Tunus sultanı, İspanya hükûmetinden yardım istemiş miydi? Barbaros Kardeşler bu ciheti anlamayınca Tunus'ta hiçbir iş yapamayacaklarını görüyorlardı.

İspanya hükûmetinin diğer devletleri de teşvik ederek bir ehlisalip[13] donanmasıyla Cezayir üzerine yürümesi rivayetleri gittikçe kuvvetleniyordu. Bu haber tahakkuk ederse, Barbaroslar Cezayir'i kendiliklerinden terk edip İstanbul'a geleceklerdi. Fakat her şeyden evvel bu haberin doğru olup olmadığını anlamak lazımdı. Hızır Bey, Necmülbahir'in Tunus sultanını tamamıyla elde ettiğini, sarayda her şeyden haberi olduğunu biliyordu. Bu kadın acaba Hızır Bey'e yardım edemez miydi?



[13] Haçlı.

İŞİN İÇİNE KADIN PARMAĞI GİRİNCE...

HIZIR Bey, bir gece, sultanın sarayında Necmülbahir'in yalnız bulunduğunu ve Sultan Mehmed'in birkaç saat için civar kabilelerden birinin şeyhini ziyarete gittiğini haber almıştı. İshak Reis'e haber vermeden ve maiyetine hiç kimseyi almadan doğruca saraya gitti. Hızır Bey, sultanın teşrifatçısına güveniyordu. Güveni boşa çıkmamıştı… Teşrifatçıya:

"Sultandan gizli olarak Necmülbahir ile biraz konuşmak istiyorum… Bana delalet et!" deyince, teşrifatçı bu teklifi bir şartla kabul etti:

"Sen de beni ele vermeyeceksin… Ve Cerbe'ye gidince oradaki esir kardeşimi serbest bırakacaksın!"

Hızır Bey, Berberi teşrifatçısının mukabil teklifine kolay kolay peki diyemezdi. Fakat köprüyü geçince kadar keçiye Abdurrahman Çelebi demek lazımdı.

"Söz veriyorum…" dedi. Teşrifatçı sevinerek yukarıya çıktı.

Hızır Bey'in Cerbe'de hapsettiği zengin bir adam vardı. Bu adam da Şeyh Salim gibi ortalığı karıştırmakla tanınmıştı. Hızır Bey, onu hapse atmakla birçok karışıklıkların önüne geçmişti… Teşrifatçının biraderi olduğunu da sonradan öğrenmişti. Sultanın teşrifatçısı zeki ve mukabelesi kuvvetli bir adam değildi. Çok sarhoştu… Her zaman afyon içer ve gözleri dumanlı gezerdi. Hızır Bey bu adamdan o güne kadar neden istifade etmediğine hayret ediyordu. Biraz sonra, kapının önünde bir kadın sesi işitildi. Necmülbahir gelmişti. Teşrifatçı meydanda yoktu. Romalı kadın şen bir kahkaha ile gülerek içeriye girdi:

"Beni nasıl oldu da hatırladınız, aslanlar padişahı?"

Hızır Bey istihzaya tahammül edemezken, Romalı kadının dudak kıvrımlarındaki manaları tetkike lüzum bile görmemişti.

"Seninle görüşmek istiyorum, Necmülbahir! Şöyle yanıma otur bakayım!.." diyerek kolundan çekti. Diz dize oturdular.

Necmülbahir, Türklere esir düştüğü zaman, gemicilerin Hızır Bey'e aslanlar padişahı dediğini duymuştu. Bu sözü unutmuyordu. O, zaten Hızır Bey'in kuvvet ve cesaretine hayran olmuş bir kadındı. Her zaman sultana ondan bahsederek "Hızır Bey, eşsiz bir muhariptir. Bir kusuru varsa, Romalı değildir!" derdi. Necmülbahir'in fikrine göre, eğer Hızır Bey Roma'da doğmuş olsaydı, belki de bir imparator olabilirdi. Ona kaç defa, yolda gelirken "Ben sizin kadar sert ve atılgan dövüşçü görmedim. Ölüm, sizin avucunuzda bir oyuncaktır!" demişti.

Zeki kadın, Hızır Bey'i şen ve müstehzi bir kahkaha ile karşılamakla beraber, onun ne kadar çok müvesvis bir adam olduğunu da bilmiyor değildi. Hızır Bey:

"Seni Roma'ya göndersem, gider misin?" deyince genç kadının gözleri sulanmış:

"Ben vatanımı rüyada bile göreceğimi zannetmiyorum!" diyerek, Hızır Bey'in ellerine sarılmıştı. Hızır Bey isterse Necmülbahir'i Roma'ya kaçırabilirdi. Fakat bu fedakârlığı elbette boşuna yapmayacaktı.

"İspanya hükûmeti ile sultan arasında geçen muhabereden beni haberdar etmeni istiyorum!" dedi. "Onlarla Berberiler arasında bir ittifak var mıdır?" Necmülbahir, Roma seyahatini gözünün önüne getirince Tunus sultanına verdiği yemini unuttu:

"Ben her şeyi biliyorum," diye cevap verdi. "Kardinal Ximenes, Avrupa'da yeni bir ehlisalip donanması hazırladığını Sultan Mehmed'e gizli olarak tebşir etti."

Hızır Bey genç kadının böyle birdenbire her şeyi ifşa edeceğini tahmin etmiyordu. Vatan aşkı, Romalı kadına, verdiği sözü çarçabuk unutturmuştu.

"Kardinal, Cezayir'den Türkleri çıkaracağını vadediyor," diyerek, Sultan Mehmed'in hafi ittifakının iç yüzünü anlattı. Hızır Bey, Necmülbahir'e geldiğine isabet etmişti.

"Bizi tehdit eden tehlikeleri senden öğrenmek istiyorum, bana yardım et, Necmülbahir… Emin ol ki, bu hizmetinin mükâfatını göreceksin! Fakat Sultan Mehmed'e sadık kalırsan, Tunus sarayında nihayet çok sevilen bir gözdeden çok daha yüksek ve şerefli bir mevkiye çıkamayacaksın! Düşün ki yarın Türk tarihi senden bahsederken 'Bir Romalı kadın, vatanına kavuşmak aşkıyla, vatanı düşman istilâsından kurtarmak isteyen kahramanlara yardım etti!' diyerek seni takdis edecektir. Sultanın koynunda kalırsan, ona verdiğin sadakat yeminini tutarsan, bu yemin sana ne kazandıracak? Hiç… Bir müddet daha bu sarayda devam edecek sefahat âleminin yıldızı olarak parlayacaksın! Fakat sultan ölünce sen de sönüp gideceksin!"

Necmülbahir, Hızır Bey'in sözlerini çok doğru ve manalı buluyordu. Öyle ya!.. O, sultanın sarayında nihayet bir esir cariyeden başka bir şey miydi? Sultanın karısı olmasına imkân yoktu. Çünkü Berberi âdetlerine göre sultanın ecnebi kadınla evlenmesi menedilmişti. Necmülbahir, Tunus sarayında ihtişam içinde yaşayan bir esirdi… Ve esir olarak ölmeye mahkûmdu. Genç kadın gözlerinin yaşını sildi… Vatanını, ailesini ve nihayet doğduğu, büyüdüğü yuvasını hatırladı.

"Hızır Bey, size yardım edeceğim! Siz de sözünüzde durunuz… Ve beni bu esaretten kurtarınız!" dedi. Sonra başını kaldırdı, Hızır Bey'in ateş gibi parlayan gözlerine baktı:

"Türkler için büyük pusular kuruluyor, Hızır Bey! Amiral Diego, Türkleri, Berberistan'dan tardedecek olan büyük donanmaya kumandan tayin edilmiş. Diego, donan-

manın eksiklerini hazırlamakla meşgulmüş. Dün Sultan Mehmed, İspanya kumandanına gönderdiği bir mektuba 'Hızır Bey çok kuvvetlidir. O ve maiyeti kolay kolay mağlup olmaz. Ondan daha kuvvetli değilseniz, sakın yola çıkmayın!' cümlesini bizzat kendisi ilave etti."

Hızır Bey Necmülbahir'den bu malumatı alınca saraydan ayrıldı… Kardeşi İshak Bey'i buldu:

"Düşman idamımıza karar vermiş. Tedbir almalıyız!" dedi. İshak Bey hayretle:

"Hangi düşmandan bahsediyorsun?" diye sordu. "Adakale'deki İspanyollar korku ve telaş içindedirler. Birkaç çektirme ile kaleye hücum etsek, derhâl teslim olacaklar."

"Geçen sefer neden teslim olmadılar?"

"Cami vakası onları tedhiş etti. İstikbalden endişe ediyorlar."

İshak Bey'in bir şeyden haberi yoktu. Hızır Reis, Necmülbahir'den duyduklarını birer birer kardeşine anlattı:

"Ehlisalip donanması geliyormuş. Amiral Diego müttefikler donanmasına kumandan tayin edilmiş. İşin başında kardinaller varmış," dedi. İshak Bey şaşaladı:

"Şimdi ne yapacağız? Küffar donanmasıyla başa çıkabilecek miyiz?" Hızır Bey çok metindi:

"Endülüs'ten gelen bir avuç muhacirle Türk gazileri bir araya gelirse, Allah inayetiyle düşman kuvvetlerini Cezayir kıyılarına yanaştırmayız."

***

Hızır Bey o gün, imdada gelmiş gibi Cerbe'den yetişen Oruç Bey'le karşılaşmıştı. Hızır, meseleyi Oruç'a anlattı. Hızır'ın kardeşi Cerbe'den eli boş olarak dönmemişti.

"Adakale İspanyollarının başkaldırdığını gördüm, on beş çektirme tedarik ederek, yedi yüz kişi ile geldim," dedi. Mevcut deniz kuvvetlerine on beş çektirme ve kara kolları-

na da yedi yüz muharip daha ilave edilmişti. Barbaros Kardeşler, teşkilat yapmaya koyulmuşlardı.

***



BİR BEYAZ GÖLGE VE BİR KANLI DÖVÜŞ!

BİR akşam Hızır Reis karargâhına giderken -ortalık alacakaranlıktı- karşısında beyaz burnuza[14] sarılmış bir gölge gördü. Bu gölge Hızır Bey'e doğru yürüdü. Hızır Bey bunu bir düşman sanarak derhâl hançerine sarılmıştı. Gölge tenha bir yolun kenarında durdu… Başını açtı. Hızır Bey hayretle:

"Necmülbahir… Sen misin?" diye bağırdı. Sultanın gözdesi çok heyecanlıydı.

"Beş dakikadan fazla vaktim yok, Hızır Bey! Size yardım edeceğimi söylemiştim. Sözümde durduğumu anlatmak için geldim. Yarın, Sultan Mehmed çölden beş bin kişilik bir ordu ile geliyor. Bu akşam gelen mahrem haberler üzerine her tarafta aleyhinize yeni hazırlıklar yapıldı. Çölden gelecek ordu Türk akıncılarını denize dökmeye yemin etmişler. Uyanık olunuz ve bana verdiğiniz sözü unutmayınız!" Hızır Bey bu haberi alınca sarsıldı…

"Demek bizi hâlâ kahpece arkamızdan vurmak istiyorlar, öyle mi?"

"Berberiler iyilikten anlamazlar, Hızır Bey! Siz, onların vatanını düşmana karşı müdafaa ederken, kabile reisleri ve sultanları kendi kâşanelerinde başlarını dumanlayarak zevk ve eğlence içinde yaşıyorlardı. Bu topraklarda nankörlükten başka bir şey göreceğinizi zannetmiyorum!" Hızır Bey genç kadının omzunu okşadı:

"Sözümde duruyorum, Necmülbahir! Mademki Berberilerle yarın çarpışacağız. Allah'ın inayetiyle bu dövüşten

---

[14] Berberiler ve diğer Mağripler tarafından giyilen, genellikle beyaz renkli, başlıklı uzun bir kaba yünlü kumaş pelerinidir. Mağrip'te yanıkların rengi beyaz, bej veya koyu kahverengidir. (Haz.)

muzaffer olarak çıkarsam, ilk işim seni Roma'ya göndermek olsun!"

Necmülbahir yolun kenarından çekildi… Uzaklaştı… Ortalık iyice kararmıştı. Romalı kadın karanlıklara karıştı… Ve kayboldu. Hızır Bey, genç kadının bu hizmetini ölünceye kadar unutmayacaktı. Necmülbahir'in Türk karargâhına kadar gelişi büyük bir fedakârlıktı. Hızır Bey derhâl kardeşlerini topladı:

"Yarın harp var… Hazırlanınız." İshak Bey:

"İspanyollar mı geliyor?" diye sordu. Hızır Bey meşaleleri yaktırdı… Türk cengâverlerini bir araya topladı:

"Berberiler yarın çölden büyük bir ordu ile geliyorlarmış. Bizi arkamızdan vurup denize dökmeye yemin etmişler. Bu gece sabaha kadar eksiklerinizi hazırlayınız… Palalarınızı bileyiniz… Ve yaylarınızın kirişlerini yenileyiniz!"

Türkler bu haberi alınca hep birden ayaklandılar ve sabaha kadar bütün eksikliklerini tamamladılar… Palalarını bilediler… Yaylarının kirişlerini değiştirdiler ve oklarını hazırladılar.

Güneş henüz doğmamıştı. Enginlerde kızıl bulutlar beliriyordu. Hızır Bey tekrar ordusunun başına geçti:

"Bizi kahpece arkamızdan vurmak istiyorlar, arkadaşlar!" dedi. "Biz göğsümüzden vurulmaya alışmışız. Arkasından yara almaya alışanlar Türk değildir. Neslimizde ölümden kaçan, savaştan geri dönen kimseye rastlanmamıştır. Önümüzde küffar donanması dolaşırken, arkamızdan hem de dindaşlarımız tarafından vurulacağımızı ummazdım. Çölden gelecek Berberiler size tecavüz edinceye kadar kımıldamayacaksınız! İlk tecavüzün onlar tarafından yapılmasını isterim. Ta ki bu dövüşün manevi mesuliyeti üzerimizde kalmasın. Hakk'ın yardımıyla Berberilerin on binlercesine de galebe çalacağız… Denize dökülmeye layık ve müstahak olanları Allah bize gösterecek."

Hızır Bey, arkadan vuracak düşmanı uzaktan görmüştü. Berberiler tozu dumana katarak kara bulut hâlinde geliyorlardı. En önde süvariler görünmüştü. Çölden gelen kuvvetler on bine yakındı. O sabah şehir halkı kuşlardan önce uyanmıştı. Herkes ayakta… Türklerin nasıl denize dökületeceğini uzaktan seyredeceklerdi!

Berberi süvarileri, Türkleri uykuda bastıracaklarını tahmin ediyorlardı. Önden gelen atlılar beş yüz kadar vardı. Beni Haytun kabilesi binicileri, çölde cesaret ve atılganlıklarıyla tanınmıştı.

Türkler ölü gibi hareketsiz olarak kısmen yol kenarlarında pusuya yatmışlar, kısmen de kendi karargâhlarında yerlere sinmişlerdi. Berberiler uzaktan meydanda hiç kimseyi görmeyince kılıçlarını çekmeye bile tenezzül etmemişlerdi. Karargâh yolunda pusuya yatanlar, Berberi atlılarını tamamıyla kuşatıp ok ve pala hücumuna başlayacaklar, böylece Berberileri iki taraftan çevirmiş olacaklardı.

Evvela çölden gelen süvariler pusuya düşürüldü… Haytunlar, "Dahilek!.."[15] diyerek kılıçlarına sarılırken, kınlarından çekmeye vakit bulamayarak birer birer yerlere yuvarlanıyorlardı. Atlılar bir hamlede yere serilmişlerdi. Berberiler, atlılardan sonra hecin süvarilerini ileri sürerek "Türklerin ikisini, üçünü birden doğrayın!" diye bağırıyorlardı.

İlk safta yedi yüzden fazla develi muharip vardı. Türk kahramanları evvela bunların develerini, sonra birer birer kendilerini yere serdiler. Muharebe üç saat bütün şiddet ve dehşetiyle devam etmişti. Berberiler bir türlü Türklerin karargâhını basıp sahile inemiyorlardı. Şeyh Salim vakasından sonra gözü yılan kabile reisleri daima arka saflarda dolaşıyor, öne geçemiyorlardı. İri boylu bir Türk denizcisi geniş ağızlı yatağanı üç Berberi başının birleştiği bir

[15] "Sana sığınırım, sana sığındım" anlamında yalvarma sözü. (Haz.)

kümeye öyle bir savurmuş, savurmuştu ki… Uzaktan bu manzarayı gören Beni Haytun kabilesi reisi ters yüzüne dönmeye ve iki yüz metre kadar geriye kaçmaya mecbur olmuştu. Bu ne dehşetli bir manzara idi yarabbi! Bir Türk kahramanı, yatağanını bir sallayışta üç başı birden yere düşürmüştü.

Biraz sonra, yere düşen bu başların üç kabile reisine ait olduğu anlaşılmıştı. Kabile reisleri, Hızır Bey'i canlı olarak elde etmek için gizli tertibatla meşgul oluyorlardı. Bu hadise bütün Berberilerin cesaretini kırmıştı. Geriden gelen on bin develi muharip, develerinden inerek etrafa yayılmışlardı. Güya Türk karargâhını sarmaya hazırlanan Berberiler, Türklerin hücum ve müdafaaları karşısında korkarak kaçışmaya başladılar.

Bu kanlı muharebe öğleye kadar devam etti. Türkler, siperlerden ayrılmadıkları için pek az telefat vermişlerdi. Berberilere gelince; üç kabile şeyhinin ölümü Berberi cengâverlerini şaşırtmıştı. Zaten Berberiler, en önde giden Yılmazlar kafilesinin yerlere serildiklerini görünce Türklerin hücumundan yılmışlardı. Bu hadise, onları, develerini meydanda bırakıp çöle doğru kaçmaya mecbur etmişti. Harp sahasında on binden fazla deve ve hesapsız erzak ve sair harp levazımı terk etmişlerdi. Bütün bunlar öğleden sonra tamamıyla Türklerin eline geçmişti. Hızır Bey, kardeşlerine:

"Bizi denize dökmek isteyen hainlerin firarını seyretmek ne hoş oluyor, değil mi?" diyerek, bu büyük zaferin verdiği neşe ve sevinç içinde gülüyordu. Oruç ve İshak Beyler, Türk kahramanlarını tebrik ediyorlardı. Artık dost ve düşman, herkes inanmıştı ki Allah Türklerle beraberdi ve yalnız Türklere yardım ediyordu. Hızır Bey:

"Muzaffer olduk… Hainleri yendik… Çünkü biz hak sahibiyiz… Kimseye fenalık yapmadık. Müslüman topraklarını istila etmek isteyen ecnebilere karşı bu toprağı

müdafaa etmekten başka kusurumuz yoktur. Berberiler bu fedakârlığımızı takdir etmediler… Bizi bu topraklardan elleriyle terk edip gene kendi elleriyle kendi vatanlarına düşmanlarını sokmak istediler," diyordu.

İşin garibi şu idi ki bu hezimetten sonra Tunus sultanının da vaziyeti tehlikeye düşmüştü. Türkleri sevenler, Barbaros Kardeşlere koşarak "Sultan da firarilerle beraber şehri terk etti!" haberini getirmişlerdi.

Meydanda kalan ganaim Türk karargâhına getirilirken, bu büyük zaferi gözleriyle gören yerliler, birer birer karargâha gelerek:

"Bizi affediniz," dediler. "Sultan Mehmed bizi iğfal etmişti, 'Türkleri denize döküp servetlerini size dağıtacağız,' demişti. Bizim, sizin servetinizde, paranızda gözümüz yoktur. Biz, huzur ve refah içinde, kavgasız ve kansız yaşamak istiyoruz. Artık gözümüzle gördük ve inandık ki Türk'ün kolu bükülmez… Ve Türk'ün sırtı yere getirilmezmiş!"

Barbaros Kardeşler, Türklere iltica eden ve kendilerinden mallarının, evlat ve ayallerinin[16] himayesini isteyen yerlileri serbest bıraktılar. Büyük bir akıncı kafilesi, sultanın sarayını işgale giderken, yollarda toplanan yerliler hep bir ağızdan bağrışıyorlardı:

"Sultanın sarayına, Barbaros Kardeşler layıktır. Biz, yuvasını ve ailesini yüzüstü bırakıp kaçan hükümdara bundan sonra boyun eğmeyeceğiz. Var olsun Barbaros Kardeşler!"



[16] Bir kişinin bakmakla mükellef olduğu kimseler.

BÜYÜK İSPANYOL DONANMASIYLA KARŞI KARŞIYA...

TÜRKLER henüz yatağanlarının kanlarını bile silmemişlerdi. Sultanın firarından sonra, Barbaros Kardeşler memleketin idaresini ellerine almışlardı. Kara tehlikesini bu suretle savuşturmuşlardı ki denizden yeni bir tehlike baş göstermişti. Amiral Diego de Vera'nın kumandasındaki büyük İspanyol donanması Berberistan sahillerinde görünmüştü! Kayıkçılar düşman gemilerini uzaktan görerek Hızır Bey'e haber vermişlerdi. Türkler derhâl silahlandılar.

Ehlisalip donanmasının başına geçen İspanyollar da Berberiler gibi Türkleri denize dökmeye geliyorlardı. Her iki tarafın da Türkleri imhaya karar verdikleri anlaşılıyordu.

Necmülbahir bu sırada yeni bir sır daha ifşa etmişti; Kardinal Xiemenes'in Tunus sultanına gönderdiği haberler tamamıyla Türklerin aleyhindedir. Müttefikler denizden ve karadan bir anda hücum edecekler ve Berberistan'da bir tek Türk bırakmayacaklardır.

Romalı kadının verdiği bu yeni malumat üzerine Hızır Bey yeni tedbirler alıyor, denizden gelen düşmana mağlup olmamak için sahili toplarla tahkim ediyordu. İspanyollar, kırk beş kadırga ve yüz elliye yakın nakliye gemisiyle kale önüne gelmişlerdi. Nakliye gemilerinde on beş binden fazla seçme İspanyol muharibi vardı. Türkler, ne pahasına olursa olsun, İspanyollarla dövüşmeye karar vermişlerdi. Hızır Bey, "Ölmek var, dönmek yok," diye bağırarak mücahitlerin başına geçmişti. İspanyollar kalenin sağ tarafındaki kıyıya asker ve top çıkararak Cezayir'i muhasaraya başladılar.

İspanyollar, arkadan da Araplar tarafından Türklerin tazyik gördüklerini zannediyorlardı. Hâlbuki Türklerin arkası boş ve serbestti… Ve Berberiler çoktan firar etmişlerdi. Düşmanın zapt etmek istediği kale, iki ay evvelki muharebeden zaten harap olmuş bir vaziyette idi. Hızır Bey, kalenin düşman eline geçmesinde bir mahzur görmemişti.

İspanyollar kaleyi kolayca işgal ederek, burçların tepesine muzafferiyet bayrağını dikmişlerdi. Amiral Diego, kalenin burçlarına bayrak dikmekle her şey bitmiş, Türkleri tamamıyla mağlup etmiş zannediyordu. Mademki Cezayir'in kapısı demek olan bir kaleyi müdafaa edemiyorlardı… Demek ki Türkler çok bitkin bir hâlde idiler! Diego bu kanaatte idi ve öğleden sonra, nakliye gemilerindeki askerin hemen hepsini kaleye ve sahillere çıkarmıştı.

Hızır Bey o gün ilk defa olarak harp fenninde görülen bir usul ile düşmanı kendi sahası içine alarak harbe tutuşmuştu. Muazzam İspanyol ordusu Türkleri birer birer toplayıp denize fırlatmaya ve son neferini amiral gemisine götürüp hapsetmeye ahdetmişti. İspanyollar Türklerin bu son neferini Avrupa'da dolaştıracaklar: "İşte yıllardan beri Berberistan'da müttefiklerle çarpışan Türklerin son dövüşçüsünü size gösteriyoruz. Artık Afrika sahillerinde Türk muhariplerine rastlamayacaksınız!" diyerek övüneceklerdi.

Fakat evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Düşman askeri, Türklerin planlarından haberdar değildi. Hızır Bey düşmanı iyice içeriye çektikten sonra, tam bir çevirme hareketiyle doğramaya başlamıştı. İspanyollar neye uğradıklarını anlayamadılar. İlk hücumda dört binden fazla düşman askeri telef olmuştu. Bu sırada, altı saatten fazla işgal zevkini tadamayan Amiral Diego da kaleyi terk ederek, kendi gemisine güçlükle kaçabilmişti.

Türkler bir taraftan karadaki askeri büyük bir maharetle çevirerek kılıçtan geçiriyor, diğer taraftan da kaleyi

düşman elinden kurtarıyordu. Altı saat sonra kale tekrar Türklerin eline geçmişti. Amiral Diego iltica ettiği gemiden Türk bayrağının kale burçlarında dalgalandığını görünce: "Bu felakete şahit olmamak için, ölmek isterim!" diyerek kendini denize atmak istemişti. Amiral Diego memleketine ne yüzle dönecek, Avrupalılara nasıl hesap verecekti? Diego'yu denize atılmak fikrinden güçlükle vaz geçirmişlerdi.

Karada devam eden kanlı bir boğuşmanın Türkler lehinde neticeleneceği görülüyordu. Harp meydanına gönderilen İspanyollardan hiçbiri geri dönmüyor, mütemadiyen ihtiyat kuvvetleri harcanıyordu. Akşam güneşi batmadan İspanyollar müthiş bir hezimetle on dört bin telefat vererek -bin kişi ile- gemilere iltica etmişlerdi. Avrupa'ya, Türkleri imha edeceğini vadeden Amiral Diego herkesten evvel kaçmıştı. İspanyollar kaçarken yüz elliden fazla nakliye gemisini tamamıyla kale önünde terk etmişlerdi. Zaten on beş bin kişilik bir ordunun birdenbire bin kişiye inmesiyle, büyük donanmanın sevkine de imkân kalmamıştı. Firariler ancak yirmi harp gemisine binmişler, diğer harp gemilerini de -tahribe bile meydan bırakmadan- Türklere bırakmışlardı.

Amiral Diego'nun güvendiği bütün muharipler Türklerin keskin yatağanları altında can vermişti. Diego, kendi gemisini tahrik eden bir kaptana: "Ne yazık ki her şeyimizi Türklere bıraktık. Donanmamız, nakliye gemilerimiz şöyle dursun, namusumuzu bile kurtaramadık!" diyerek Cezayir'den uzaklaşmıştı.



BÜYÜK MUZAFFERİYETTEN SONRA...

AMİRAL Diego'nun kumandasındaki donanmadan kurtulup kaçan gemilerle ancak bin kişi dönebilmişti. Oruç ve Hızır kardeşler sultanın sarayını işgal etmişler ve memleketin idaresini ellerine almışlardı.[17] Bu muzafferiyetten sonra Hızır Bey Cezayir'in şark cihetini, Oruç Bey de garp taraflarını idareye karar verdiler.

Amiral Diego'nun münhezimen[18] Avrupa'ya avdeti bütün Garplıları dehşete düşürmüştü. Artık hiçbir devlette Berberistan sahillerine hücum ve taarruz arzusu kalmamıştı. Müttefikler arasındaki ittifak mukaveleleri tamamıyla suya düşmüştü.

***

Necmülbahir, sultanın sarayında kendi dairesinde oturuyordu. Hızır Bey söz vermişti; Romalı kadını Venedik'e göndermek için fırsat bekliyordu. Fakat Necmülbahir son günlerde hiç de memleketine dönme arzusunu izhar etmiyordu. Hatta bir akşam Hızır Bey:

"Cesur ve ölümden yılmaz kaptanlarımdan biri yakında Cerbe'den gelecek. Seni onunla Venedik'e göndereceğim!" dediği hâlde, Romalı kadın bu haberden memnun olmamış

---

[17] Daima Türkler aleyhinde yazan müverrih Lion Powel bile bu vakadan bahsederken, hakikati saklayamıyor: "Muazzam müttefik donanması Oruç gibi bir serseriye mağlup olmuş ve İspanya askerinin Cezayir kıyılarında denize dökülmesi, Avrupa devletlerini telaşa düşürmüştü. Yegâne malikânesi sahilde kuvvetli bir hisardan ibaret olan korsan kardeşler şimdi âdeta Berberistan sultanı olmuşlardı." (İFS).

[18] Hezimete uğrayarak.

gibi görünmüştü. Hızır Bey hayretle genç kadının yüzüne bakarak:

"Sözümde duracağım," dedi. "Merak etme! Türkler, verdiği sözü unutmazlar."

Necmülbahir, Hızır Bey'in azim ve iradesine, cesaret ve atılganlığına hayran olmuştu. Uzun zamandan beri memleketinin hasretini çektiği hâlde şimdi Hızır Bey'in yanından ayrılmak istemeyen Romalı kadın Türkleri bu kadar çok mu sevmişti! Hızır Bey bir gün Necmülbahir ile konuşurken, genç kadına sordu:

"Sultan Mehmed'in yanına gitmek ister misin?"

"Hayır…"

"Sana büyük bir servet vadettiğini söylüyorlar, doğru mu?"

"Yalan değil. Beni de kendisiyle beraber götürmek istedi. Çöldeki servetin benim için ne kıymeti olabilir? Ben bu güzel ve şirin memlekette bile sıkılıyorum. Kum deryası içinde yaşayabilir miyim?" Hızır Bey, Romalı kadının sultanda ve servette gözü olmadığını anlamıştı… Kendisine bir misafir gibi hürmet ediyordu.

"Memleketine gidersen, milletine neler anlatacaksın?" diye sorunca, Necmülbahir şu cevabı vermişti:

"Türklerin, başını kaldırmayan yılanla bile hoş geçinir, sulhperver bir millet olduğunu; düşmanı başını kaldırırsa onu ezmekte de tereddüt etmediklerini söyleyeceğim." Necmülbahir bir sabah sarayın bahçesinde bir hurma ağacının dibinde otururken, elindeki ufak bir kuru dal parçasıyla kumun üstüne iki kelime yazmıştı:

"Türk Yenilmez."

Bu sırada Oruç Bey bahçede dolaşıyordu. Genç kadının arkasından yavaşça eğildi ve kendisine sezdirmeden, kum üstüne yazılmış olan bu iki kelimeyi okudu. Oruç Bey kendi kendine:

"Romalı bir kadının, memleketine bu kadar kuvvetli ve sarsılmaz bir imanla gitmesi bizim için bir muvaffakiyettir," diye söylendi. Oruç Bey, o güne kadar bu kadınla fazla meşgul olmamıştı. Yavaşça geriye döndü… Kardeşini buldu:

"Hızır," dedi, "Necmülbahir'i memleketine bir an evvel gönderelim. Çünkü düşmanlarımıza, göz ile gördüğü hakikati ancak bu kadın anlatacaktır. Necmülbahir, kendi eliyle bahçede, kumun üstüne: 'Türk Yenilmez,' diye yazdı. Roma'ya bu kanaatle giderse, birbirini kovalayan muzafferiyetlerimiz papanın duymaz kulağında kim bilir ne korkunç akisler yapacak."



İMDAT!.. İMDAT..!

ORTALIK kararmıştı. Üç kardeşler mühim bir müzakereden sonra halktan vergi toplamaya ve donanmayı kuvvetlendirmeye karar vererek henüz dağılmışlardı. Bahçeden akseden "imdat" sesleri evvela Hızır Bey'in kulağına erişmişti. Sarayın iç avlusunda dolaşan nöbetçiler karanlıkta koşarak: "Şuradan gittiler… Buradan kaçtılar…" diye bağrışıyorlardı.

Şuradan gidenler, buradan kaçanlar kimlerdi? Hızır Bey telaşla avluya indiği zaman: "Necmülbahir'i kaçırdılar…" diye bağıran bir ses işitti. Nöbetçilerden biri, iki atlının Necmülbahir'i kucaklayıp ağzını bağladıklarını görmüş fakat arkalarından yetişememişti. Hızır Bey bu haberi alınca şiddetle nöbetçinin yakasına sarılarak yere vurdu:

"Alçaklar… Uyuyor musunuz?"

Herkes uyanıktı… Fakat sultanın süvarileri kıyafetlerini değiştirerek sarayın iç avlusuna kadar girmişler ve atlarını dış bahçede bırakmışlardı. Hızır Bey'in fena hâlde canı sıkılmıştı. Derhâl kendi süvarilerine emir verdi… Türk binicilerinden on beş atlı yola çıkmıştı. Necmülbahir, Arapların eline düşerse bir daha şehre dönmesine ve memleketine gitmesine imkân kalmayacaktı.

Hızır Bey, Romalı kadını saray içinde serbest bıraktığına pişman olmuştu. Acaba, Necmülbahir Sultan Mehmed tarafından mı elde edilmişti? Yoksa Romalı kadını tuzağa mı düşürmüşlerdi? Hızır Bey, Necmülbahir'in kaçırılmasından çok müteessir olmuştu. Derhâl Arap süvarilerinin arkasından takibe çıkarılan atlılar o gece sabaha kadar, çöle kadar uzanarak sağı solu araştırdılar. Arap atlılarının izini bulamadılar.

Endülüs muhacirleri arasında Necmülbahir'i çok iyi tanıyan bir yelkenci, Berberi elbisesi giydiği zaman yerlilere çok benzediği için, Hızır'a müracaat ederek çöle gitmek üzere müsaade istemişti. Endülüs muhaciri yerli şivesiyle Arapça konuşmasını da biliyordu. Hızır Bey: "Necmülbahir'i çölde aramak, denize dökülen bir bardak suyu araştırmaya benzer. Mamafih mademki ısrar ediyorsun… Haydi git… Ara! Onu bulup getirmeye muvaffak olursan, sana istediğini vereceğim!" demişti.

Yelkenci atına bindi… Yerli kıyafetine girerek şehirden uzaklaştı.

***



NECMÜLBAHİR'İ ÇÖLDE BOĞARLARKEN

YELKENCİ Hasan, beş günden beri Arap köylerinde dolaşıyordu. Endülüs muhaciri yola çıktığı gün iki Berberi çocuğundan şu tafsilatı almıştı:

"Sultan, Haytun kabilesi arasında yaşıyor. Hurmalıklar arasında ufak bir çadırda oturmaktadır. Sultanın sarayına ve hazinesine Türkler sahip olmuşlar. Fakat sultan o kadar cüretkâr bir adamdır ki sevgilisini Türklerin elinden almasına hiçbir kuvvet mâni olamadı!"

Yelkenci bu haberi alınca Haytun kabilesinin yolunu tutmuştu. Hasan çok cesur ve heybetli bir erkekti. Necmülbahir'i ne yapıp yapacak, Berberilerin elinden kurtaracaktı. Bu imanla günlerce dolaştı… Haytun kabilesinin merkezi olan büyük bir köye vardı. O gün köyde pazar kurulmuştu. Cuma günü pazar yeri köyün en kalabalık mahallerinden biriydi. Yelkenci Hasan Pazar yerinden geçerken, iki delikanlının bir duvarın dibinde dertleştiklerini gördü… Kulak verdi… Necmülbahir'den bahsediyorlardı.

"Hâlâ kollarını çözmediler mi?"

"Sultan verdiği sözü geri almıyormuş…"

"Ne yazık… Necmülbahir boğulacak bir kadın mıdır?"

"Melekler kadar güzel. Ben beyazlar arasında bu derece sehhar bir kadın görmemiştim."

"Sultanı bu fikrinden geri çevirmek kabil değil mi?"

"Hayır… Kabileye karşı ahdetmiş: 'Melune[19] elime geçerse onu kendi saçlarıyla boğduracağım!' demiş."

"Kendi saçlarıyla mı dedin?.."

---

[19] Herkesin nefret ettiği lanetlenmiş kadın.

"Evet… Ben, Necmülbahir'i yakından gördüm. O kadar uzun saçları var ki… Ucu topuklarına değiyor."

"Feci bir ölüm. Bizim kabile reisi de geçen sene cariyesini kendi saçlarına sardırarak boğdurmuştu."

"Ne kadar kabahatli olursa olsun, ben, Necmülbahir'e çok acıyorum vesselam."

"Ben de öyle."

"Sultan onu neden ölüme mahkûm etmiş… Biliyor musun?"

"Evet… Barbaros Kardeşlere casusluk yapmış ve sultan kaçarken ona iltihak etmemiş."

"O hâlde sultanın hakkı var; casusluk yapan kimseyi derhâl gebertmeli."

"Casusluk yaptığına sabit olmuş mu acaba? Yoksa bu bir şüpheden mi ibaret?.."

"Orasını sultandan başka bilen yok."

Endülüs muhaciri bu muhavereyi dinlerken dizlerinin titrediğini duyuyordu. Çok müteessirdi. Demek ki Necmülbahir'i kendi saçlarıyla boğarak öldüreceklerdi.

Yelkenci Hasan nihayet Necmülbahir'in izini bulmuştu. Şimdi sultanın oturduğu yeri arayacak ve beyaz kadını Berberilerin ellerinden kurtarmaya çalışacaktı. Necmülbahir'in kendi saçlarıyla boğulduğuna şahit olmak kolay değildi. Zayıflara acımasını bilmeyen, sert ve vurucu bir kabile olarak Haytunların bile merhamet ettikleri bir kadını çölün ortasından kaçırmak kabil miydi?

Endülüs fedaisi kimseye sezdirmeden atını şehir kenarında bir çocuğa teslim etmiş ve sultanın oturduğu hurmalığa dalmıştı. Sultan Mehmed, çölün göbeğinde kendisini şeytanların bile rahatsız edemeyeceğinden emindi. O sırada çadırına yeni girmişti. Etrafta birkaç Berberi nöbetçisi dolaşıyordu. Yelkenci Hasan uzakta iki ağacın arasında sallanan bir ceset gördü… Yerlere kapanarak, sinesine bu ağaçların yanına doğru süzülüp gitti.

"Ah… İşte o… Necmülbahir."

Fedai Hasan hayretinden küçük dilini yutarcasına soldu. Necmülbahir kollarından ve bacaklarından, birbirine çok yakın iki ağaç arasına asılmıştı. Genç kadının saçlarını ip gibi örerek boynunun kenarından sarkıtmışlar fakat boynuna dolamamışlardı. Belliydi ki sultan, henüz gözdesinin boğulmasını emretmemişti. Romalı kadın, baygın bir hâlde, iki ağaç arasında, içi hava ile şişirilmiş bir top gibi sallanıyordu. Fedai Hasan, bu manzarayı görünce tüyleri ürperdi… Sultan Mehmed'in gaddar ve insafsız bir hükümdar olduğuna şimdi bir daha inanmış ve hançerini dişlerinin arasına alarak ağaçların dibine sokulmuştu. Fedai Hasan yavaşça seslendi:

"Necmülbahir… Necmülbahir…"

Ağaçta sallanan cesette ufak bir kımıldanma eseri görülmüştü. Endülüs muhaciri bir daha seslenerek tamamıyla ağacın dibine gelmişti:

"Necmülbahir… Ben, Hızır Bey tarafından geliyorum. Seni kaçıracağım!"

Romalı kadın korkulu rüyadan uyanır gibi birden gözlerini açarak etrafına bakındı… Ve yerde sinen fedai Hasan'ı gördü.

"Nereden geliyorsun?"

"Barbaros'un yanından…"

Necmülbahir yerde sürünen adamın kendisini kaçırabileceğini ummuyordu.

"Barbaros ordusuyla mı geldi?" diyerek fedainin yüzüne baktı. Hasan zeki bir adamdı… Genç kadına cesaret vermek için:

"Evet," dedi, "onlar biraz geride karargâh kurdular… Beni gönderdiler."

Necmülbahir sevincinden ne söyleyeceğini bilmiyordu. Hasan etrafına bakındı.

"Seni burada nasıl bıraktılar?"

"Etrafımız kum Araplarıyla çevrilmiştir. Onların eline düşen kolay kolay kaçamaz."

"Ben meydanda kimseyi görmüyorum…"

"Nöbetçiler kumlarda gömülüdür. Sen onları göremezsin!"

"Sultan seni affetmiyor mu?"

"Hayır… Ölümümden sonra cesedimi vahşi kuşların ağzında parçalatacakmış."

"Sebebi?.."

"Sebebi mi!.. Bunu sultanla Barbaros bilir…"

"Bir de sen, değil mi?"

"Evet…" Necmülbahir tekrar gözlerini kapadı ve yavaşça mırıldandı:

"Haydi, şimdi ortadan kaybol! Berberiler etrafını sararlarsa bir daha benim izimi bulamazsın!"

"İpleri çözmek istiyorum… Hemen kaçalım, Necmülbahir!"

"Şimdi kaçamayız… Haytunlar kendi adetleri üzere beni tütsüden geçirecekler… Ruhumu tasfiye edecekler. Bunu yapmadan öldürürlerse, ruhum diğer temiz ruhları tazip edermiş."

Birdenbire uzaktan sesler işitilmeye başladı. Fedai Hasan:

"Ben şimdi nereye saklanayım?" diyerek kıvranıyordu.

Necmülbahir gözleri kapalı cevap verdi:

"Şuradaki iri yapraklı ağacın üstüne çık ve yaprakların arasında saklan!"

"Beni görmezler mi?"

"Hayır… Orada emniyetle oturabilirsin! Çünkü Berberiler beni tütsüden geçirirken, başlarını yerden ayırmazlar. Ruhumu tasfiye edinceye kadar hep bir ağızdan -başları aşağıda-okurlar ve iki gün evvel gene böyle bir günahkâr kadını tıpkı benim gibi ağaca astılar ve aynı merasimle boğdular."

Barbaros'un adamı yavaşça ağaca tırmandı… Kartal kanadı gibi iri yaprakların arasına gizlenerek etrafı tetkike başladı. Evvela reisin çadırından sert ve kalın bir ses yükselmişti:

"Gum… Gum…"

Kabile reisi nöbetçileri ayaklandırıyordu. Toprak üstünde biten mantarlar gibi birden meydana çıkan kum Arapları, başlarını sallayarak ağacın etrafını sarmışlardı. İşte Sultan Mehmed… Haytun kabilesi reisinin yanında da o duruyordu. Günahkâr ruhların şerrinden kurtulma merasimi başlamıştı. Kum Arapları beyaz burnuzlara bürünmüşler ve başlarını siyah agellerle[20] bağlamışlardı. Sultan, Romalı kadını göstererek:

"Bize ihanet eden bu kadını boğmadan evvel, size onun nasıl bir melune olduğunu anlatmak isterim," dedi, "onu Türkler, papanın kalyonlarıyla beraber esir almışlardı. Hızır bu kadını bana hediye etmişti. Necmülbahir… Bu, benim ona verdiğim isimdir. Türklerle aramızın açıldığı günden beri onlara yardım ettiğini seziyordum. Fakat bir türlü cürmümeşhut hâlinde yakalayamıyordum. Nihayet son harpte onun Türklere dehalet etmesi, hıyanetinin en büyük delili idi. Ondan intikam almak için, Allah'a ahdetmiştim. Yakalattım… Buraya getirttim… İhanetini itiraf etti… Onu bugün öğle güneşi tepemizden garba meylettiği saatte boğacağız. Kabilelerimiz arasında onun mülevves ruhuyla temas eden ruhların halâsına[21] dua ediniz! Yurdumuzu bu şerirlerin fenalıklarından koruması için Allah'a yalvarınız… Ve onu telin ediniz!"

Araplar hep birden bağrıştılar:

"Gum… Gum… Gum… Dahilek ya elmâa!" Ve daha anlaşılmaz birtakım sözlerle yere yatıp kalkarak Allah'a

---

[20] Araplar tarafından kullanılan, püsküllü erkek baş örtüsünün üstüne başın etrâfına gelmek üzere geçirilen, kumaştan burma çember.

[21] Kurtuluşuna.

yalvardıktan sonra: "La la la la la… Lü lü lü lü…" sedalarıyla ölüm ağacının etrafında zıplamaya başladılar. Ölüm mahkûmunun yanında duran bir adam elindeki buhurdanlığı salladı… Etrafını mavi bir duman bürüdü… Öd ağacı kokusu, ağaçta saklanan fedai Hasan'ı bile sersemletmişti.

Reis bu esnada eliyle birkaç kişiye işaret etti. Araplardan bazıları bu merasimden uzaklaşarak geriye çekilmişlerdi. Birdenbire çadırın arkasındaki boş sahadan kırmızı bir ateş sütunu yükselmeye başlamıştı. Fedai Hasan ağaç üstünde kirpi gibi sinmiş, bu gülünç manzarayı seyrediyordu. Ateş dalgası ölüm ağacının üzerinden sıyırıp geçiyordu. Necmülbahir'i yakacaklar mıydı? Yoksa Endülüs muhaciri, Romalı kadının bu meşum[22] akıbetine şahit olmak için mi buraya kadar gelmişti?



[22] Uğursuz.